N.S. Kruşçev

XX. Kongre Gizli Raporu

Kişi Kültüne Karşı

Pencere Yayınları

S.N. Kruşçev
XX. Kongre Gizli Raporu
Kişi Kültürüne Karşı

Bu kitap The New Communist Manifesto
and Related Documents. Harper Torchbooks 1965
İngilizce baskısından çevrilmiştir.
Birinci Baskı: Aralık 1991
Kapak : Hasan Seçkin
Kapak Baskı: Anadolu Matbaası
Dizgi: Pencere
Baskı: Doyuran Matbaası
PENCERE YAYINLARI : 16

Pencere Yayınları
Salkımsöğüt Sok. 2/4 Cağaloğlu/İSTANBUL
TEL : 513 27 17

S.N. Kruşcev

XX. Kongre Gizli Raporu
Kişi Kültüne Karşı

Çev. Ahmet Fethi

İÇİNDEKİLER

ÇEVİRENİN NOTU 7
"GİZLİ" KONUŞMA HAKKINDA 8
"GİZLİ KONUŞMA 10

Kişi Kültüne Karşı 10
Hakkındaki Değerlendirmesi 13
Stalin'in Rolü: İyinin ve Kötünün Karışımı 15
Lenin Hatalı Yoldaşlara Yardım Eder 18
Stalin Zafer Kazanmış Yoldaşları Yokediyor 22
Stalin'in Bir Entrikası: Kitle Terörü 24
M. Kirov'un Öldürülmesinde Şüpheli Olaylar 27
Rudzutak Mezardan Sesleniyor 35
".... Binlerce .... Öldü" 37
Silah ve İnsan : II Dünya Savaşı 41
Hatalı Askeri Planlama 45
Devekuşu Stratejisti 47
Sadece Bir Dahiye Ait Oda 50
Stalin Jenosite Başvuruyor 52
Stalin'in Beceriksiz Diplomasisi 56
Beria'nın Cinayetleri 59
Aşırı Ego-Mania 62
Lenin'in Hakkı Yeniden Verilmelidir 67
Tarım Sorunlarında Stalin'in Körlüğü 68
Siz Neredeydiniz Kuruşcev Yoldaş? 71
Nakarat : Kişi Kültüne Karşı 74

ÇEVİRENİN NOTU

Herhalde, sosyalist çevrelerde üzerinde en çok konuşulmuş olaylardan biri de, Kuruşçev'in SBKP XX. Parti Kongresinde yaptığı gizli konuşmadır. Konuşma 1956'da yapılıyor. Dışarıya sızmaması için özel önlemler alınmasına rağmen, Batılı istihbarat kaynakları konuşma metnini elegeçirmeyi başarıyorlar. Ve yaklaşık 10 yıl sonra, 1965'de Batı'da yayınlanıyor.

Kuşkusuz, Kuruşçev'in konuşmasında tartıştığı ve sorguladığı dönem bugün çok daha farklı bir boyut ve kapsamda tartışılıyor, sorgulanıyor. Bu nedenle, bu belge bugünkü tartışmalara çok daha farklı ve çok daha derin bir boyut kazandıracak durumda değil. Ancak sosyalist pratik tarihinde önemli bir durağa işaret eden bir belge olarak önemini koruyor. Kitaplıklar Sosyalist Pratik Tarihi bölümünde her zaman bir yeri olacaktır.

Aradan 35 yıl gibi uzun denilebilecek bir zaman geçmiş olmasına ve bugünün tartışmalarına büyük katkılar sağlayacak durumda olmamasına rağmen, sosyalizm tarihinin önemli bir belgesi olarak kitaplıklarımızda bulunması gerektiğine inanıyoruz.

Mart 1991

"GİZLİ" KONUŞMA

N.S. Kuruşçev Moskova Şubat 1956.
XX. Parti Kongresi'ne sunuldu.

Büyük Kremlin Sarayı'ndaki toplantıda farkedilir bir endişe vardı. XX. Parti Kongresi delegeleri alışılmadık önemli bir şeylerin gerçekleşmek üzere olduğunu seziyordu. Not alınamayacağı kendilerine söylenmişti. Partinin gizli toplantılarında daima göze çarpan yabancı yoldaşlar yoktu. Kongre'de bulunanların hepsi duydukları ve tanık oldukları şeyleri dışarıya sızdırmayacaklarına dair yemin ettirilmişti. Kuşkusuz, birkaç kişi ne olacağını biliyordu, ama çoğunluk karanlıkta bırakılmıştı.

Kuruşçev salona girdi. İçeri girişi alışılmış tezahürat gösterisini başlattı. Doğrudan kürsüye yürüdü, sinirli bir hali vardı. Konuşmaya başladı. Konuşmasının Stalin hakkında "kişi kültü ve bunun zararlı sonuçları" hakkında olduğunu açıklamak için kaybedecek zamanı yoktu. Stalin'e saldırılar büyük bir sürpriz değildi. Delegeler daha birkaç gün önce Anastas Mikoyan'ın "ölümsüz liderlerine" karşı sert saldırılarını duymuşlardı.

Kuruşçev yavaş yavaş başladı. Marksist klasikler uzun süre önce kişi kültüne karşı uyarılarda bulunmuştu. Stalin onların emirlerine uymadı. Stalin kabaydı; bunun için Kuruşçev şimdiye kadar birkaç delege dışında herkesçe bilinmeyen Lenin'in vasiyetinden alıntılar yaptı. Stalin hoşgörüsüz, kaba ve zorbaydı. Kaprisi yüzünden XVIII. Kongre'de seçilen üye ve aday üyelerin % 70'i tutuklandı ve kurşuna dizildi." Delegeler arasında

kızgınlıklar yükselirken, Kuruşçev devam etti: Stalin'in uydurduğu çarpıtmalar yüzünden "binlerce dürüst ve suçsuz komünist öldü." Bütün şiddetiyle 1930'ların temizleme hareketi komünizm davasının korunması için gerekli değildi. Bunlar Stalin'in paronoyasının ve kana susamışlığının ürünüydü. Delegeler oldukça şoke olmuş gibiydiler.

Kuruşçev durumu dengede tutmaya çalışıyordu. Stalin imajını bütünüyle yok etmek istemiyordu, zira esas olarak Stalin'in adamlarından biriydi, parti ve ülkeyi kontrol etmek için Stalin'in makinesine, Nodus Operandi'ye çok ihtiyacı vardı. Ama taşan duygular kontrol edilemedi. Stalin'in yaptığı kötülükler hatırlatılmıştı ve o akşam konuşmayı duyanların ve sonradan okuyacakların bilincinde kalacaktı.

Konuşma hakkında hâlâ cevap bekleyen birçok soru var: En önemli soru şudur: Bu konuşma niye yapıldı? Bu soruya tamıtamına bir düzine farklı cevap verildi. Hiç biri bütünüyle tatmin edici değil. Bir açıklama diğerlerinden daha akla yakın geliyor 1955'te Kuruşçev parti prezidyumunda Stalinist "muhafazakarlar"la bir mücadeleye girişmişti. Bu teoriye göre konuşma tanrılarını devirerek, stalinistleri çökertmeye yönelikti.

... Böylece Kuruşçev'in gizli konuşması esas olarak kendi kişisel iktidarının yolunu kapatan Stalinist düşmanlarını hedeflemişti.

"GİZLİ" KONUŞMA

N.S. Kuruşçev, Moskova Şubat 1956
(XX. Parti Kongresine Sunuldu.)
(The New Komünist Manifesto and Related Kocuments, Dan N. Jacobs'dan alınmıştır)
"Gizli" konuşma D.Wolf tarafından ABD dışişleri bakanlığındaki versiyonun daha açık anlaşılması için değiştirilmiş şeklidir. Ara başlıklar bu kitabın yazarı tarafından eklenmiştir. Konuşma tam metindir

Kişi Kültüne Karşı

Yoldaşlar! XX. Kongreye sunulan Parti Merkez Komitesi raporunda,, kongrede delegelerin yaptığı birçok konuşmada ve hatta, SBKP-MK Plenumlarının daha önceki oturumlarında kişi kültü ve bunun zararlı sonuçlarıyla ilgili oldukça çok şey söylendi.

Stalin'in ölümünden sonra, Parti Merkez Komitesi bir kişiyi yüceltmenin, onu Tanrı gibi doğaüstü niteliklere sahip bir süpermene dönüştürmenin Marksizm-Leninizmin ruhuna uygun olmadığını, yabancı olduğunu sürekli olarak açıklama politikasını uygulamaya başladı. Böylesine yüceltilen bir insanın her

şeyi bildiği, her şeyi gördüğü, herkes için düşündüğü, her şeyi yapabildiği ve davranışlarında yanılmaz olduğu varsayılır.

Bir kişiye, özellikle de Stalin'e yönelik böylesi bir inanç yıllarca aramızda geliştirildi.

Şu andaki raporun amacı, Stalin'in bütün yaşam ve faaliyetlerini değerlendirmek değildir. Stalin'in erdemleriyle ilgili yeterli sayıda kitap, broşür ve inceleme daha o hayattayken yazılmıştı. Sosyalist devrimin hazırlanmasında ve yürütülmesinde, iç savaşta ve sosyalizmin kurulması mücadelesinde Stalin'in rolü ülkemizin her yerinde biliniyor. Herkes bunu iyi biliyor. Şimdi biz, partinin bugünü ve geleceği için muazzam bir önemi olan bir sorunla -Stalin kültünün, Parti disiplinin de, parti demokrasisinde, devrimci yasallıkta giderek artan bir dizi bozulmanın belirli bir özel kaynağına dönüşen bu kültün, nasıl tedirici bir şekilde, büyüdüğü sorunuyla ilgileniyoruz.

Çünkü, bir tek kişinin elinde sınırsız ve muazzam bir gücün toplanması nedeniyle kollektif parti liderliği ilkesinin ihlal edilmesinin neden olduğu büyük zararlar, kişi kültünden kaynaklanan pratik sonuçlar henüz herkes tarafından kavranmamıştır. - Parti Merkez Komitesi SBKP XX. kongresine bu sorunla ilgili maddi gerekçeler sunmayı mutlak bir gereklilik olarak kabul eder.

Her şeyden önce Marksizm-Leninizm klasiklerinin kişi kültü gösterisini nasıl şidetle kınadıklarını size hatırlatmama izin verin. Marx, politik alman işçisi Wilhelm Bloss'a yazdığı bir mektupta şunu ifade eder: "Herhangi bir kişi kültüne olan antipatimden dolayı, enternasyonalin varlığı süresince, çeşitli ülkelerden benim erdemlerimi ifade eden ve canımı sıkan pek çok şöylevi hiçbir zaman alenileştirmedim. Bazen bunlara, bana yazanları azarlamak dışında, cevap bile vermedim. Engels ile ben gizli komünist derneğe, onun yapısındaki otoriteye körükörüne tapmayı silmek koşuluyla katıldık. Lasalle sonradan tam tersini yaptı."

Bir süre sonra Engels, "Marx ve ben, önemli bir amaç sözko-

nusu olduğu durumlar hariç, her zaman kişilere yönelik açıktan gösterilere karşı olduk; ve yaşamımız boyunca kişi olarak bizimle ilgili bu tür gösterilere şiddetle karşı çıktık" diye yazdı.

Devrimin alçakgönüllü büyük dahisi Viladimir İlyic Lenin bilinir. Lenin, tarihin yaratıcısı olarak halkın rolünü, canlı ve yaratıcı bir organizma olarak partinin yönlendirici ve örgütleyici rolünü ve Merkez Komitesi'in rolünü daima vurgulamıştı.

Marksizm, devrimci kurtuluş hareketini yönlendirmede işçi sınıfı önderlerinin rolünü inkar etmez.

Lenin, kitle örgütleyicilerinin ve önderlerinin rolüne büyük önem atfederken, aynı zamanda her türlü kişi kültü gösterisini de acımasızca mahkum etti; "kahraman" ve "halk" ile ilgili Marksizme yabancı görüşlerle amansızca savaştı ve halka ve yığınlara karşı bir "kahraman" koyma çabalarına hep karşı durdu.

Lenin, parti gücünün kitle ile olan kopmaz birliğine, partinin arkasında halkın -işçi, köylü ve aydınlar- yürümesine bağlı olduğunu öğretti. "Sadece halka inanan, halkın yaratıcı, canlı kaynağından çıkan" diyordu Lenin "iktidarı alır ve korur."

Lenin, halkın öncüsü ve öğretmeni olarak Bolşevik Komünist Partisi'nden gururla sözederdi; bütün önemli sunuların önce bilinçli işçilerin, onların partilerinin düşüncelerine sunulmasını isterdi. "Ona inanıyoruz, onda bilgeliği, onuru ve çağımızın bilincini görüyoruz" derdi.

Lenin Sovyet Devletinin yapısında Partinin yönetici rolünü küçümsemeye veya zayıflatmaya yönelik her girişime karşı azimle durdu. Parti liderliğinin yol gösterici ilkesinin, grup liderliği olduğunu vurgulayarak, parti liderliğinin bolşevik ilkelerini ve parti yaşamı normlarını geliştirdi. "Kongreler arası dönemde" diyordu Lenin, "merkez komitesi parti ilkelerini korur ve yorumlar".

Parti Merkez Komitesinin rolü ve otoritesine vurgu yapan Lenin şu noktaya dikkat çekmiştir: "Merkez Komitemiz sıkı merkezileşmiş ve oldukça otoriter bir grup oluşturmuştur..."

Lenin hayattayken, Parti Merkez Komitesi partinin ve ulu-

sun kollektif önderliğinin gerçek bir ifadesiydi. İlke sorunlarında daima ısrar eden militan bir marksist devrimci olarak Lenin, hiçbir zaman düşüncelerini arkadaşlarına dayatmadı. Onları ikna etmeye çalışırdı sabırla düşüncelerini diğerlerine açıklardı. Lenin, parti yaşamı normlarının hayata geçirilmesini, parti yapısının güçlendirilmesini, parti kongrelerinin ve Merkez Komitesi Plenumu oturumlarının düzenli aralıklarla toplanmasını ısrarla gözetirdi.

Lenin'in Stalin'in Karakteri Hakkındaki Değerlendirmesi.

İşçi sınıfı ve yoksul köylülüğün zaferinde, partimizin zaferinde ve bilimsel komünizm ideallerinin hayata geçirilmesindeki büyük başarısına ek olarak Lenin'in keskin zekası kendini burada da gösterdi -Stalin'de bulunan ve sonradan ciddi sonuçlara yol açan olumsuzlukları zamanında farketti. Partinin ve Sovyetler Birliği'nin geleceğinden duyduğu endişe ile, Stalin'in aşırı derecede kaba olduğundan, yoldaşlarına karşı nazik davranmadığından, kaprisli olduğu ve gücünü kötüye kullanacağından, genel sekreterlikten alınması sorununun dikkate alınmasının gerekli olduğuna işaret ederek, tamamıyla doğru bir Stalin değerlendirmesi yapmıştı.

Aralık 1922'de parti kongresine gönderdiği bir mektupta Viladimir İlyiç şunları yazmıştı: "Genel sekreterliği aldıktan sonra eline ölçüsüz bir güç geçecek olan Yoldaş Stalin'in, bu gücü daima gerekli özenle kullanıp kullanamayacağı konusunda emin değilim."

Bu mektup -Parti tarihinde Lenin'in "vasiyeti" olarak bilinen, son derece önemli politik bir döküman- XX. kongre delegelerine dağıtıldı. Okudunuz ve kuşkusuz tekrar tekrar okuyacaksınız.

Viladimir İlyiç, "Stalin aşırı derecede kabadır ve bu zaaf, biz komünistler arasında serbestçe hoşgörülebilen bu zaaf genel sekreter konumundaki biri için hoşgörülemez bir zaafa dönüşe-

bilir. Bu nedenle yoldaşların, Stalin'i bu konumdan almanın ve başka bir kişiyi, herşeyden öte, sadece bu niteliği ile, yani daha büyük hoşgörü, daha büyük sadakat, daha büyük şevkat, yoldaşlara karşı daha saygılı davranış ve daha az kaprisli mizacıyla Stalin'den farklı olan bir kişiyi seçecek yöntemi dikkate almalarını öneriyorum." diyordu.

Lenin'in bu dökümanı, Stalin'in genel sekreterlikten alınmasının tartışıldığı XVIII. parti kongresinde delegelere dağıtıldı. Delegeler, Stalin'in Viladimir İlyiç'in eleştirilerini dikkate alacağını ve Lenin'in endişelenmesine yol açan zaaflarını yenebileceği umuduyla, Stalin'in bu görevde kalması yönünde karar verdiler.

Yoldaşlar! Parti kongresinin, Lenin'in "vasiyetinde" altını çizdiği Stalin niteliklerini doğrulayan iki yeni dökümandan haberdar olması gerekir. Bu dökümanlar Nadezhda Konstantinova Krupskaya'mn o zaman politbüro başkanı olan Kamanev'e yazdığı mektup ve Lenin'in Stalin'e yazdığı kişisel bir mektuptur.

Şimdi bu dökümanları okuyacağım:

Lev Borisoviç

Doktorların izniyle Viladimir İlyiç'in bana dikte ettirdiği kısa bir mektup yazdığım için, Stalin dün bana alışılmadık ölçüde kaba davranmaktan sakınmadı. Bu benim partideki ilk günüm değil. Bütün 30 yıl boyunca hiç bir yoldaştan bir tek kaba söz asla duymadım. Parti işlerine ve İlyiç'e benim verdiğim değer, Stalin'in verdiğinden daha az değildir. Şu anda maksimum soğukkanlılığa ihtiyacım var. İlyiç ile neyin tartışılıp neyin tartışılamayacağını ben, herhangi bir doktordan daha iyi bilirim. Ve her halükarda Stalin'den de daha iyi bilirim. Çünkü onu neyin sinirlendirip neyin sinirlendiremeyeceğini biliyorum. Viladimir İlyiç'e daha yakın yoldaşlar olarak size ve Grigory'e (Zinovyev) başvuruyorum ve sizden beni özel yaşamıma kaba müdahalelerden, çirkin hakaretlerden ve tehditlerden korumanızı diliyorum. Stalin'in beni tehdit etmek için kullandığı Denetleme Komisyo-

nu kararının ne olacağı konusunda hiç bir kuşkum yok; yine de bu aptalca kavgaya ne zamanım var, ne de gücüm. Ve ben yaşayan bir kişiyim; sinirlerim son derece gergin.

N.Krupskaya

Nadezhda Konstantinova bu mektubu 23 Aralık 1922'de yazdı. İkibuçuk ay sonra Mart 1923'de Viladimir İlyiç Lenin Stalin'e şu mektubu gönderdi:

Yoldaş Stalin'e
Kopyaları Kamanev ve Zinovyev'e verilmek üzere.
Sevgili yoldaş Stalin!
Eşimi kaba bir emirle telefona çağırma ve onu kaba bir şekilde azarlama yetkisini kendinde gördün. Söylenen şeyi unutmaya razı olduğunu sana söylemesine rağmen, yine de Zinovyev ve Kamanev bunu ondan duydular. Benim, bana karşı yapılan bir şeyi öyle kolay unutmaya hiç niyetim yok. Ve eşime karşı yapılanı bana karşı yapılmış bir şey olarak değerlendirdiğimi burada vurgulamama da gerek yok. Bu nedenle, şunu dikkatle değerlendirmeni istiyorum: Ya sözlerini geri almaya ve özür dilemeye razı olursun, ya da aramızdaki ilişkilerin kesilmesini tercih edersin.

Dostlukla. Lenin
5 Mart 1923

(Salonda gürültüler)

Stalin'in Rolü: İyinin ve Kötünün Karışımı.

Yoldaşlar! Bu dökümanlar üzerinde yorum yapmayacağım. Anlamları açık. Stalin, Lenin hayattayken böyle davranabildiyse, Nadezhda Konstantinova Krupskaya'ya karşı -Lenin'in sadık bir arkadaşı, partinin kuruluşundan beri partinin aktif bir savaşçısı olarak partinin iyi tanıdığı ve değer verdiği N. K. Krupskaya'ya karşı bu şekilde davranabildiyse, diğer insanlara karşı na-

sıl davrandığını kolayca tahmin edebiliriz. Onun bu olumsuz nitelikleri devamlı olarak gelişti ve son yıllarda mutlak katlanılamaz bir karakter kazandı.

Sonraki olayların kanıtladığı gibi, Lenin'in endişeleri doğrulandı: Lenin'in ölümünden sonraki ilk dönemde Stalin hala Lenin'in öğütlerine dikkat ediyordu; ama sonra Viladimir İlyiç'in ciddi uyarılarını gözardı etmeye başladı.

Partiyi ve ülkeyi yönetme açısından Stalin'in pratiklerini çözümlediğimiz zaman, onun yaptığı herşeye saygı göstermeyi bir tarafa bıraktığımız zaman, Lenin'in korkularının doğrulandığına ikna oluruz. Lenin hayattayken başlangıç halinde bulunan Stalin'in nitelikleri, son yıllarda partimize anlatılmaz zararlar veren ciddi bir şekilde iktidarı kötüye kullanmaya dönüştü.

Liderlikte ve işgörmede kollektifliğe mutlak bir şekilde tolerans göstermeyen, sadece ona karşı çıkanlara değil, aynı zamanda onun despotik ve kaprisli karakterine, kavramlarına karşı olabileceklere de karşı kaba kuvvet kullanan Stalin'in yaşamı süresince gerçekleşen şeylerin yeniden tekrarlanma olasılığını ortadan kaldırabilmemiz için bu sorunu ciddi bir şekilde dikkate almak ve doğru bir şekilde çözümlemek zorundayız.

Stalin ikna, açıklama ve insanlarla işbirliği yöntemini kullanmadı; fikir ve düşüncelerini dayatarak mutlak bir itaatle hareket etti. Onun fikirlerine karşı çıkan veya kendi düşüncelerinin doğruluğunu kanıtlamaya çalışan herkes kollektif yönetimden uzaklaştırıldı ve sonradan moral ve fizik olarak yokedildi. Bu durum namuslu ve hayatını komünizme adamış partinin bir çok önde gelen lider ve çalışanının Stalin despotizminin kurbanı olduğu XVII. parti kongresini izleyen dönem için özellikle doğrudur.

Kabul etmeliyiz ki, parti Troçkistlere, sağcılara ve burjuva milliyetçilerine karşı ciddi savaşlar verdi ve Leninizmin bütün düşmanlarını ideolojik olarak silahsızlandırdı. Partinin güçlenmesinin bir sonucu olarak, bu ideolojik savaş başarıyla yürütüldü.

Parti kendi saflarında anti-Leninist tezler ileri sürenlere, par-

ti ve sosyalizm davasına karşı düşmanca bir politik çizgiyi temsil edenlere karşı büyük bir ideolojik-politik mücadeleyi yönetti. Bu inatçı ve zor bir savaştı, ama gerekliydi. Çünkü hem Troçkist, Zinovyevci blokun ve hem de Buharincilerin politik çizgisi gerçekten kapitalizmin restorasyonuna ve dünya burjuvazisine teslimiyete götürürdü. Bir an için düşünelim: Eğer 1928-29'da sağ sapma aramızda egemen olsaydı ne olurdu? Şimdi güçlü ağır sanayimiz olmazdı; kolhozlarımız olmazdı; kapitalist kuşatma altında kendimizi silahsız ve zayıf bulurduk.

Bu nedenleydi ki parti amansız bir ideolojik savaş yürüttü ve bütün parti üyelerine, parti dışı yığınlara Troçkist muhalefetin ve sağcı oportünistlerin anti-Leninist önerilerinin zararlarını ve tehlikelerini anlattı; ve parti çizgisinin açıklanması doğrultusundaki bu büyük iş ürünlerini verdi: Hem Troçkistler hem de sağcı oportünistler politik olarak yalıtıldılar; ezici parti çoğunluğu Leninist çizgiyi destekledi ve parti Leninist çizgiyi uygulamak ve sosyalizmi inşa etmek için işçi yığınlarını aydınlatıp örgütleyebildi.

Troçkistlere, Zinovyevcilere, Buharincilere ve diğerlerine karşı şiddetli ideolojik savaşın sürdürüldüğü sırada bile bunlara karşı aşırı baskıcı tedbirler kullanılmadı. Savaş ideolojik zemindeydi. Fakat birkaç yıl sonra, sosyalizm ülkemizde esas olarak kurulmuş olduğu zaman, sömürücü sınıfların genel olarak likide edilmiş olunduğu zaman, sovyet toplum yapısının köklü olarak değişmiş olduğu zaman, partiye düşman politik hareket ve grupların toplumsal temelleri son derece daralmış olduğu zaman, partinin ideolojik muhalifleri uzun süre önce politik olarak yenilmiş oldukları zaman - işte o zaman bunlara karşı baskı başladı.

Önce Leninizmin düşmanlarına karşı -uzun süre önce parti tarafından politik olarak yenilgiye uğratılmış Troçkistler, Zinovyevciler, Buharincilere karşı-, sonradan birçok komüniste karşı, içsavaşın, sanayileşme ve kollektifleştirme döneminin ilk ve en zor yıllarının ağır yükünü taşımış, Leninist parti çizgisi

için Troçkistlere ve sağcılara karşı aktif olarak savaşmış parti kadrolarına karşı da yönetim ve kitle baskılarının uygulandığı dönem 1935-1937-38 dönemi oldu.

Stalin "halk düşmanı" kavramını icat etti. Bu kavram herhangi bir şekilde Stalin'le hemfikir olmayanlara karşı, düşmanca eğilimlerinden kuşkulanılanlara karşı, adı kötüye çıkmış olanlara karşı devrimci yasallık normları ihlal edilerek en dayanılmaz baskıların kullanılmasını olanaklı kıldı. Bu "halk düşmanı" kavramı her türden ideolojik mücadele olanağını gerçekten ortadan kaldırdı. Çoğunlukla ve fiiliyatta bütün geçerli hukuk kurallarına karşın kullanılan biricik suç kanıtı kendi kendini suçlayan "itiraflar"dı; ve "itiraflar" suçlananlara uygulanan fiziksel baskılarla elde ediliyordu. Bu durum devrimci yasallığın açıktan ihlal edilmesine, geçmişte parti çizgisini savunmuş bir çok suçsuz insanın kurban olmasına yolaçtı.

O zaman parti çizgisine karşı olanların fiziksel olarak yokedilmeleri için yeterli ciddi nedenlerin olmadığını kesinlikle kabul etmeliyiz. "Halk düşmanı" formülü özel olarak bu tür kişileri fiziksel olarak yoketmek amacıyla ortaya çıkarıldı.

Lenin Hatalı Yoldaşlara Yardım Eder.

Acı bir gerçektir ki, halk ve parti düşmanı olarak sonradan yokedilen kişilerin bir çoğu Lenin ile birlikte çalışmıştılar. Bu kişilerden bazıları Lenin hayattayken de hata yapmıştı. Buna rağmen Lenin onların çalışmalarından yararlandı. Onları düzeltti; tekrar parti saflarına kazanmak için mümkün olan herşeyi yaptı; kendisini izlemeleri için onları ikna etti.

Bu bağlamda kongre delegelerinin, Lenin'in Ekim 1920'de Merkez Komite Politbürosu'na gönderdiği yayınlanmamış bir notu ile tanışmaları gerekir. Lenin denetleme komisyonunun görevlerinin altını çizerek, komisyonun partinin ve proleter bilincin gerçek bir organına dönüşmesi gerektiğini yazmış.

"Denetleme Komisyonunun özel bir görevi olarak, muhalefet temsilcileriyle -kendi sovyetlerinde veya partideki görevlerindeki başarısızlıklarından ötürü psikolojik bir bunalım yaşayanlarla- samimi kişisel ilişkiler kurulmalıdır. Onları yetiştirmek, yoldaşlar arasında kullanılan biçimde meseleleri onlara izah etmek (emir verme yöntemlerinden sakınılarak) psikolojik olarak onlara uygun görevler bulmak için çaba gösterilmelidir. Bu konuyla ilgili kurallar ve tavsiyeleri Merkez Komite Örgütlenme Bürosu formüle edecektir."

Lenin'in Marksizmin ideolojik düşmanlarına, parti çizgisinden sapanlara karşı ne kadar uzlaşmaz olduğunu herkes bilir. Ne var ki, verilen dökümanlarda da açıkça görüldüğü gibi, Lenin, partiyi yönetmede, parti çizgisiyle geçici uyuşmazlığa düşen veya kararsızlık gösteren, ama partiye tekrar geri dönme olasılığı bulunanlarla en sıkı parti bağlarının kurulmasını isterdi. Lenin ekstrem yöntemler kullanılmaksızın bu tür insanların sabırla eğitilmesi gerektiğini öğütlerdi.

Lenin'in insanlarla uğraşmadaki keskin zekası kadrolarla ilişkilerinde açıkça belli oluyordu.

Stalin, insanlarla bütünüyle farklı bir ilişki biçimini karakterize etti. Lenin'in yaklaşımları -insanlarla sabırlı çalışma, bunların inatla ve özenle eğitilmesi, zorlama olmaksızın insanları kendisini izlemeye ikna etme yeteneği -tamamıyla Stalin'e yabancıydı. O, Leninist ikna etme ve eğitme yöntemini ıskartaya çıkardı. Kitle baskısı ve terörle ideolojik mücadele yöntemini yoketti. O, aynı zamanda sovyet yasalarını, var olan norm ve ahlak kurallarını sık sık ihlal ederek, artan bir ölçüde ve inatla cezalandırma organlarıyla hareket etti.

Bir kişinin keyfi davranışı başkalarının keyfiliğini cesaretlendirdi, keyfiliğe izin verdi. Kitle halinde tutuklamalar ve binlerce insanın sürgün edilmesi, normal soruşturma ve yargılama olmaksızın idamlar bir güvensizlik, korku ve hatta umutsuzluk ortamı yarattı.

Bu durum elbette parti taraftarlarının ve emekçi halkın tüm tabakalarının birliğine katkıda bulunmadı; fakat aksine partiye bağlı olan ama Stalin'e rahatsızlık verenlerin partiden kovulmalarına ve yokedilmelerine yolaçtı.

Partimiz sosyalizmi kurma yolunda Lenin'in planlarını hayata geçirmek için savaştı. Bu ideolojik bir savaştı. Bu savaşın yürütülmesinde Leninist ilkeler gözetilmiş olsaydı, partinin ilkelere bağlılığı halkla duyarlı ve özenli ilgilenmeyle birleştirilmiş olsaydı, geri itilmemiş ve harcanmamış olsaydı, aksine bizim tarafımıza çekilmiş olsalardı, kesinlikle devrimci yasallığın böylesine kaba ihlalleri olmaz ve binlerce insan terörün kurbanı durumuna düşmezdi. O zaman sadece gerçekten sovyet sistemine karşı ağır suç işleyenlere olağanüstü yöntemler kullanılmış olurdu.

Bir kaç tarihsel gerçeği anımsayalım

Ekim devriminden önceki günlerde Bolşevik Parti Merkez Komitesinin iki üyesi -Kamanev ve Zinovyev- Lenin'in silahlı ayaklanma planına karşı olduklarını açıkladılar.

Üstelik 18 Ekim'de, bolşeviklerin bir ayaklanma hazırlığı içinde olduklarını ve kendilerinin bunu maceracılık olarak gördüklerini ifade eden bir demeçlerini menşevik gazete *Novaya Zhizn*'de yayınlattılar. Böylece Kamanev ve Zinovyev Merkez Komitesinin ayaklanma kararını ve ayaklanmanın çok yakın bir gelecekte gerçekleşeceğini düşmana ihbar ettiler.

Bu, devrime ve partiye karşı bir ihanetti. Bu bağlamda Lenin şunu yazdı: "Kamanev ve Zinovyev Merkez Komitesinin silahlı ayaklanma kararını Rodzyanko ve Kerenski'ye ihbar ettiler..." Ve Kamanev ve Zinovyev'in partiden ihraç edilmelerini Merkez Komitesine önerdi.

Yine de, bilindiği gibi, büyük Sosyalist Ekim Devriminden sonda Zinovyev ve Kamanev'e yönetici görevler verildi. Lenin onları en sorumlu parti görevlerine, parti ve sovyet organlarını yönetmeye aktif olarak katılacakları konumlara getirdi. Zinovyev ve Kamanev'in, Lenin hayattayken sayısız başka ciddi hata-

lar da işledikleri bilinir. "Vasiyet"inde Lenin "Zinovyev ve Kamanev'in Ekim olayının kesinlikle bir kaza olmadığı" uyarısında bulundu. Ama Lenin, onların tutuklanmasını ve kurşuna dizilmelerini elbette istememişti.

Veya Troçkistler örneğini ele alalım. Şimdi uzun bir tarihsel dönemden sonra, tamamıyla sakin bir şekilde Troçkistlerle savaşımdan sözedebilir ve bu sorunu gerekli objektiflikle çözümleyebiliriz. Herşeyden önce Troçki'nin çevresi, kökenleri hiçbir şekilde burjuva toplumuna ulaşmayan insanlardı. Bir kısmı parti aydınıydı; ve önemli bir kısmı da işçilerden meydana geliyordu. Zamanında Troçkistlere katılan bir çok kişinin ismini sayabiliriz. Ne var ki bu aynı kişiler devrimden önceki işçi hareketinde, sosyalist Ekim Devriminde ve hatta bu en büyük devrimin zaferinin perçinlenmesinde aktif görev aldılar. Birçoğu Troçkizm'den koptu ve Leninist konuna döndüler. Bu insanları yoketmek gerekli miydi? Kesinlikle inanıyoruz ki, Lenin yaşamış olsaydı, hiçbirine karşı böyle ekstrem bir yöntem kullanılmazdı.

Bunlar sadece birkaç tarihsel gerçektir. Fakat, Lenin'in gerçekten gerekli olduğu zaman devrimin düşmanlarına karşı en acımasız araçların bile kullanılmasına karar vermediği söylenebilir mi? Hayır, hiçkimse bunu söyleyemez. Viladimir İlyiç devrim ve işçi sınıfı düşmanlarıyla uzlaşmazlığı ve gerektiğinde acımasızca böyle yöntemlere başvurulmasını isterdi. Lenin'in Sosyalist Devrimcilerin anti-sovyet ayaklanmasıyla, 1918'de karşı devrimci kulaklarla ve diğerleriyle savaşını, düşmanlara karşı en ekstrem yöntemleri duraksamasız kullandığı zamanları hatırlayacaksınız. Lenin böyle yöntemler kullandı. Ne var ki, sadece gerçek sınıf düşmanlarına karşı, yoksa aptalca hatalar yapanlara, ideolojik etkilenmeyle yönlendirilme ihtimali olanlara karşı değil. Lenin sert yöntemleri sadece en gerekli hallerde, sömürücü sınıfların henüz varolduğu ve enerjik bir şekilde devrime karşı durduğu zaman, var olma mücadelesinin belirleyici şekilde en keskin biçimini aldığı zaman, iç savaş döneminde kullandı.

Stalin Zafer Kazanmış Yoldaşları Yokediyor.

Diğer yanda Stalin, devrimin zafer kazanmış olduğu bir sırada, Sovyet Devletinin güçlü olduğu, sömürücü sınıfların likide edildiği, sosyalist ilişkilerin ulusal ekonominin her alanında sağlam bir şekilde kökleştiği, partimizin politik olarak pekiştiği ve hem nicelik, hem ideolojik olarak güçlendiği bir sırada ekstrem yöntemleri ve kitle baskılarını kullandı.

Stalin'in bir dizi hoşgörüsüzlük, kabalık ve iktidarını kötüye kullanma örneği gösterdiği açıktır. Kendi politik doğrularını kanıtlamak ve kitleleri harekete geçirmek yerine, Stalin çoğunlukla baskı ve fiziksel yoketme yolunu seçti; sadece gerçek düşmanlara karşı değil, suçsuz kişilere de karşı. Bunda hiçbir keskin zeka görmüyoruz; aksine Lenin'in bir zamanlar uyarıda bulunduğu kaba güç gösterisini görüyoruz.

Sonradan, özellikle Beria çetesinin maskesi düşürüldükten sonra, Merkez Komitesi bu çetenin uydurduğu bir dizi konuyu inceledi. Bu inceleme Stalin'in hatalı davranışıyla bağlantılı kabalığın çok çirkin bir manzarasının ortaya çıkardı. Gerçeklerin gösterdiği gibi, Stalin sınırsız gücünü kullanarak birçok suistimaller yaptı; komite üyelerinin, hatta Merkez Komite Politbüro üyelerinin bile görüşlerini almadan Merkez Komitesi adına hareket etti; çok önemli parti ve hükümet sorunlarıyla ilgili kararlarını bile çoğunlukla bu üyelere bildirmedi.

Kişi kültü sorununu değerlendirdiğimizde, herşeyden önce bunun parti çıkarlarına verdiği zararları herkese göstermeliyiz.

Viladimir İlyiç Lenin, işçi ve köylülerin sosyalist hükümetini yönetmede partinin rolünü ve önemini daima vurgulamıştı; bunda ülkemizde başarılı bir sosyalizm inşasının temel önkoşulunu görüyordu. Sovyet Devletinin yönetici partisi olarak Bolşevik Partisinin büyük sorumluluğuna işaret eden Lenin, parti yaşamının bütün normlarına en titiz bir şekilde uyulmasını isterdi; parti ve devletin yönetilmesinde kollektif çalışma ilkelerinin hayata geçirilmesini isterdi.

Demokratik merkeziyetçilik ilkesi üzerinde kurulan partimizin doğasında kollektif liderlik vardır. Lenin "Bu ilke bütün parti sorunlarının istisnasız hepsinin aynı kurallara bağlı olduğu bütün parti üyelerince -Doğrudan veya temsilcileri kanalıyla- halledilmesi; ayrıca bütün yönetici üyelerin, bütün yönetici grupların seçimle oluşturulmaları, denetlenmeleri ve görevden alınabilir olmaları anlamına gelir." diyordu.

Bu ilkelere en titiz uyma örneğini Lenin'in bizzat kendisinin sunduğu bilinir. Lenin'in Merkez Komite veya Politbüro üyelerinin çoğunluğunun görüşünü ve onayını almaksızın bizzat kendisinin karar verdiği, bu denli önemli hiçbir sorun olmamıştır. Ülkemizin ve partimizin en zor dönemlerinde Lenin, en önemli sorunların tartışıldığı ve çözümlerin kollektif olarak sağlandığı kongrelerin, parti konferanslarının ve Merkez Komite Plenumlarının düzenli olarak toplanması gereğini sürekli gözetti.

Örneğin, ülkenin emperyalist müdahalelerle saldırı tehdidi altında olduğu 1918 yılını hatırlayabiliriz. Bu durumda ertelenemez hayati önemde bir sorunu -Barış sorununu- tartışmak için VII. parti kongresi toplandı. 1919'da, iç savaş bütün dehşetiyle devam ederken yeni parti proğramını kabul eden VIII. parti kongresi toplandı; ve köylü kitleleriyle ilişkiler, kızıl ordunun örgütlenmesi, sovyetlerde partinin önder rolü, partinin toplumsal bileşiminin tüzeltilmesi vb. gibi önemli sorunları karara bağladı. 1920'de ekonomik yapılanma alanında partinin çalışmalarıyla ilgili yol gösterici ilkeleri belirleyen IX. parti kongresi toplandı. 1921'de X. parti kongresi Lenin'in yeni ekonomik politikasını (NEP) ve "parti birliği hakkında" diye bilinen tarihi kararı kabul etti.

Lenin hayattayken Parti kongreleri düzenli olarak toplandı. Parti ve ülkenin gelişmesinde köklü dönüşümlerin gerçekleştiği zamanlarda Lenin, partinin iç ve dış politikayla ilgili bütün temel sorunları uzun uzadıya tartışmasını daima mutlak bir gereklilik olarak kabul ederdi.

Lenin'in, son makale ve mektuplarında, parti kongrelerinden

partinin en yüksek organı olarak söz etmesi çok tipiktir. Kongrelerarası dönemde en yetkili yönetici kollektivite olarak hareket eden parti Merkez Komitesi parti ilkelerini titizlikle gözetir ve parti politikalarını uygulardı.

Lenin hayattayken durum böyleydi. Partimizin kutsal Leninist ilkeleri Viladimir İlyiç'in ölümünden sonra gözetildi mi?

Lenin'in ölümünden sonra birkaç yıl parti kongreleri ve merkez komite plenumları az çok düzenli toplandı; sonra, Stalin giderek artan ölçüde gücünü kötüye kullanmaya başladığı zaman, bu ilkeler kaba bir şekilde ihlal edildi. Bu durumun gerçekliği özellikle Stalin'in son 15 yılı için çok açıktır. Partimizin ve ülkemizin o kadar çok önemli olay yaşadığı yıllarda XVIII. ve XIX. kongreler arasında 13 yıllık bir zamanın geçmesi normal bir durum muydu? Bu sürede yaşanan olaylar partinin kategorik olarak halletmesi gereken olaylardı. Savaşın (II. Dünya Savaşı) sona ermesinden sonra bile, yedi yıl boyunca bir parti kongresi toplanmadı. Merkez Komite Plenumları hemen hemen hiç toplantıya çağrılmadı. Bütün yurtsever savaş süresince bir tek plenum toplantısının gerçekleşmediğini söylemek yeterlidir. Bütün ülkedeki Merkez Komite üyelerinin Moskova'ya çağrıldığı 1941 yılı Ekim'inde bir merkez komite plenumu toplama girişiminin olduğu doğrudur. Üyeler Plenumun toplanması için iki gün Moskova'da beklediler, ama boşuna. Stalin Merkez Komite üyeleriyle görüşmek bile istemedi. Bu durum savaşın ilk aylarında Stalin'in ne kadar demoralize durumda olduğu ve Merkez Komite üyelerine ne kadar horgörü ile davrandığını gösterir.

Pratikte Stalin parti yaşamı normlarını gözardı etti ve kollektif parti liderliğinin leninist ilkelerinin üzerinden atladı.

Stalin'in Bir Entrikası : Kitle Terörü.

Stalin'in parti ve merkez komitesiyle taban tabana zıt keyfiliği, 1934'te toplanan XVII. parti kongresinden sonra bütünüyle açığa çıkmaya başladı.

Parti kadrolarına karşı uygulanan kaba keyfilikleri kanıtlayan sayısız veriyi kullanma yetkisine sahip Merkez Komitesi, Prezidyumun kontrolü altında bir komisyon oluşturdu; bu komisyon Bütün Birlik Komünist Partisinin (Bolşevik) XVII. kongresinde seçilen Merkez Komite üye ve aday üyelerinin çoğunluğuna karşı kitle baskısı uygulanmasına neyin olanak verdiğini araştırmakla görevlendirildi.

Komisyon, NKVD arşivlerinde bir yığın materyal ve dökümanla karşılaşmaya başladı ve komünistlere karşı uydurulan olaylarla, sahte suçlamalarla, suçsuz insanların ölümüyle sonuçlanan sosyalist yasallığın şaşırtıcı ölçüde kötüye kullanılmasıyla ilgili bir çok gerçeği kanıtladı. 1937-38'de "düşman" olarak damgalanan pek çok parti ve sovyet aktivistinin gerçekte asla düşman, ajan, yıkıcı olmadıklarını, tersine daima namuslu komünistler oldukları ve çoğunlukla dayanılmaz barbar işkencelerle (soruşturma yargıçları -çarpıtma uzmanlarının- emirleriyle) itiraflarda bulundukları açığa çıkmaya başladı.

Komisyon Merkez Komite Prezidyumuna XVII. Kongre delegelerine ve bu kongrede seçilen Merkez Komite üyelerine karşı uygulanan baskılarla ilgili uzun ve belgelenmiş materyaller sundu. Bu materyaller Merkez Komite Prezidyumu tarafından incelendi.

XVII. kongrede seçilen Merkez Komitesinin 139 üye ve aday üyesinden 98'inin, yani %70'inin tutuklandığı ve kurşuna dizildiği belirlendi (büyük çoğunluğu 1937-38'de). **(Salonda kızgınlıklar)**

XVII. kongre delegelerinin bileşimi nasıldı? XVII. kongreye oy hakkına sahip olarak katılan delegelerin %80'inin devrimden önce ve iç savaş yıllarında, bu demektir ki 1921'den önce partiye katıldıkları biliniyor. Toplumsal köken açısından kongre delegelerinin ana kitlesini işçiler oluşturuyordu (Oy hakkına sahip delegelerin %60'ı).

Bu nedenle bu şekilde oluşmuş bir kongrenin seçtiği Merkez Komite çoğunluğunun parti düşmanı olduklarının kanıtlanması-

na inanılamazdı. XVII. kongrede seçilen Merkez Komite üye ve aday üyelerin %70'inin parti ve halk düşmanı olarak damgalanmasının biricik nedeni dürüst komünistlere iftira edilmesiydi, onlara yöneltilen suçlamaların uydurma olmasıydı ve devrimci yasallığın ciddi bir şekilde tahrip edilmesiydi.

Sadece Merkez Komite üyeleri değil, XVII. kongreye katılan delegelerin çoğunluğu da aynı sonla karşılaştı. Toplam 1966 delegenin 1.108'i tutklandı; yani yarısından çok çok fazlası. Bu gerçek, şimdi gördüğümüz gibi XVII. kongreye katılanların çoğunluğuna karşı yöneltilen karşı-devrimci suçlamalarımn ne kader saçma, vahşi ve sağduyuya aykırı olduğunu gösteriyor. (**Salonda kızgınlıklar**)

XVII. kongrenin tarihi olarak fatihler kongresi olarak bilindiğini hatırlamalıyız. Kongre delegeleri sosyalist devletimizin inşasına aktif olarak katılanlardı; birçoğu devrim öncesinde ve iç savaş yıllarında parti çıkarları uğruna savaşmış ve zorluklara katlanmışlardı; düşmanlarıyla kahramanca savaşmış ve ölüme meydan okumuşlardı.

Şimdi biz, Zinovyevcilerin, Troçkistlerin ve sağcıların politik likidasyonu sağlandıktan sonra, sosyalist yapılanmanın büyük başarısından sonraki bir dönemde bu insanların "iki yüzlü" olduklarının ve sosyalizm düşmanı kampa katıldıklarının kanıtlanabileceğine inanabilir miyiz? Bu durum, parti kadrolarına karşı kitle terörünü kullanmaya başlayan Stalin'in iktidarı kötüye kullanmasının bir sonucuydu.

Kitle baskılarının XVII. kongreden sonra giderek daha çok kullamlmasının nedeni nedir? Neden, bu sırada Stalin'in kendisini partinin ve ulusun üstüne koyması, hem Merkez Komitesini, hem bütün olarak partiyi dikkate almaya son vermiş olmasıdır.

XVII. kongreden önce, hâlâ kollektif düşünceye riayet ederken, Troçkistlerin, Zinovyevcilerin ve Buharincilerin politik likidasyonu tamamlandıktan sonra, bu savaşımın ve sosyalist zaferlerin bir sonucu olarak parti birliği sağlandığı zaman, Stalin

parti Merkez Komite üyelerini, hatta Politbüro üyelerini daha büyük ölçüde dikkate almamaya başladı. Stalin, herşeye tek başına karar verebileceğini ve gerekli olanın sadece halkın sahneyi doldurması olduğunu sandı. Herkesin onu dinlemesi ve ona övgüler düzmesi doğrultusunda hareket etti.

M. Kirov'un Öldürülmesinde Şüpheli Olaylar.

M. Kirov'un öldürülmesinden sonra kitle baskısı ve sosyalist yasallığın kaba ihlali başladı. 1 Aralık 1934 akşamı (Politbüronun onayını almaksızın) Stalin'in insiyatifi ile Merkez Yürütme Komitesi Prezidyumu Sekreteri Yenukidze aşağıdaki talimatı imzaladı:

I. Soruşturma bürosu, terör hareketlerini hazırlama ve uygulamayla suçlananların davaları hızlandırılacaktır.

II. Yargı organları af olasılığını dikkate alarak bu kategorideki suçlarla ilgili ölüm cezalarını geciktirmeyeceklerdir. Çünkü, Merkez Yürütme Kurulu Prezidyumu bu tür başvuruları dikkate almaz.

III. İçişleri Komiserliği organları yukarıda sözü edilen kategorideki suçlulara verilen ölüm cezalarını hükmün verilmesinden hemen sonra infaz edeceklerdir.

Bu talimat sosyalist yasallığa karşı görevi kötüye kullanma hareketlerinin temeli oldu. Bir çok uydurma davada sanıklar terör eylemleri "hazırlamak"la suçlandı. Böylelikle sanıklar Mahkeme önünde "itirafların" zorla alındığını ifade ettiklerinde, kendilerine yöneltilen suçlamaları inandırıcı delillerle çürüttüklerinde bile, davaların yeniden incelenmesi olanağından yoksun bırakıldı.

Kirov'un öldürüldüğü sırada var olan koşulların anlaşılmaz ve esrarengiz birşeyleri, çok dikkatli incelemeyi gerektiren birçok şeyi gizlediği varsayılmalıdır. Kirov'un katili Nikolayev'e

Kirov'u korumakla görevli olanlar arasında bulunan birilerinin yardım ettiğinden şüphelenmek için nedenler var.

Kirov öldürülmeden birbuçuk ay önce Nikolayev şüpheli davramşları nedeniyle tutuklandı, fakat serbest bırakıldı ve durum araştırılmadı. 2 Aralık 1934'de Kirov'u korumakla görevli Çekist'in (gizli haberalma örgütü üyesi) sorgulanmaya getirildiğinde, otomobilde bulunanlardan hiçbirinin yaralanmadığı bir araba "kazasında" ölmesi kuşkulu bir durumdur.

Kirov'un öldürülmesinden sonra NKVD Leningrad üst yöneticilerine çok hafif cezalar verildi, fakat 1937' de kurşuna dizildiler. Kirov'un katlini örgütleyenlerin izini kapatmak için bunların kurşuna dizildiklerini tahmin edebiliriz.

Stalin ve Jdanov'dan Kaganovich, Molotov ve Politbüronun diğer üyelerine gönderilen bir telgraftan -Sochi, bunu 25 Eylül 1936 olarak tarihlendiriyor- sonra, 1936'nın sonundan itibaren kitle baskıları korkunç boyutlara çıktı. Telgrafın içeriği şöyleydi:

Yoldaş Yezhov'un İçişleri Halk Komiserliği görevine atanmasının mutlak bir gereklilik ve acil olduğuna inanıyoruz. Yagoda Troçkist-Zinovyevci Blokun maskesinin düşürülmesi işinde yeteneksizliğini kesin bir şekilde kanıtladı. OGPU bu konuda dört yıl geridedir. Bu durum bütün parti çalışanlarının ve NKVD temsilcilerinin çoğunluğunun dikkatini çekmiştir.

Doğrusunu söylersek, Stalin'in parti çalışanlarıyla görüşmediği ve bu nedenle de onların düşüncelerini bilemeyeceğini vurgulamalıyız.

Stalin'in NKVD'nin kitle baskısı uygulamada "dört yıl geride" olduğu ve ihmal edilen bu işin "yerine getirilmesine" ihtiyaç olduğu şeklindeki formülasyonu NKVD çalışanlarını doğrudan kitle halinde tutuklamalara ve idamlara girişmeye yöneltti.

Bu formülasyonun 1937'deki Merkez Komite Plenumunun Şubat-Mart oturumunda da dayatıldığını ifade edelim. Plenum

bunu Yezov'un "zararlı faaliyetlerden, Japon-Alman-Troçkist ajanların çarpıtma ve ispiyonlarından çıkarılan dersler" adlı raporuna dayanarak kabul etti. Rapor şunu ifade ediyordu:

Bütün Birlik Komünist Partisi (Bolşevik) kabul eder ki:
Anti-Sovyet Troçkist merkezin ve dışardaki izleyicilerinin soruşturmalarından ortaya çıkan gerçekler İçişleri Halk Komiserliğinin en amansız halk düşmanlarının maskelerinin düşürülmesi işinde en azından dört yıl geride kaldığını gösteriyor.

O zamanki kitle baskıları Troçkistlere Karşı Savaş sloganı altında yapılıyordu. O sıralarda Troçkistler partimize ve Sovyet devletine karşı gerçekten bir tehlike oluşturabilecek durumda mıydılar? 1927'de, XV. parti kongresinin arifesinde, parti çizgisine 724.000, Troçkist-Zinovyevci Bloka sadece 4.000 oy verildiğini hatırlamalıyız. XV. kongre ile Merkez Komitesi Şubat-Mart Plenumu arasında geçen 10 yıl içinde Troçkizm bütünüyle silahsızlandırıldı, birçok eski Troçkist fikirlerini değiştirmiş ve sosyalist inşanın çeşitli sektörlerinde çalışıyordu. Sosyalist zafer durumunda ülkemizde kitle terörü için hiç bir nedenin olmadığı açıktır.

Stalin'in 1937'de, Şubat-Mart plenumuna sunduğu "Troçkistlerin ve diğer ikiyüzlülerin likidasyonu işinde parti çalışmalarının ve kullanılan yöntemlerin yetersizlikleri" hakkındaki raporu sosyalizme doğru ilerledikçe sınıf savaşının keskinleşeceği bahanesiyle kitle terörü politikasının teorik gerekçesini oluşturma girişiminden ibaretti. Stalin bunu kendisine tarihin ve Lenin'in öğrettiğini söylüyordu.

Gerçekte ise Lenin devrimci terörün sömürücü sınıfların var ve güçlü oldukları bir dönemde, bu sınıfların direncini kırmak için gerekli olduğunu öğretti. Ulusun politik durumu düzelir düzelmez, Ocak 1920'de Kızıl Ordu'nun Rostov'u aldığı ve böylece Denikin'e karşı önemli bir zaferin kazanıldığı zaman, Lenin Derjinski'ye kitle terörünü durdurma ve ölüm cezasını kaldırma

talimatını gönderdi. Lenin, Merkez Yürütme Komitesinin 2 Şubat 1920 oturumuna sunduğu raporda Sovyet devletinin bu önemli politik davranışının gerekçesini şu şekilde ortaya koydu:

Dünyanın kuvvetli güçleri hiç bir hareketten sakınmaksızın sürülerini üzerimize sürdükleri zaman, Antant'ın uyguladığı terör yüzünden biz de terör uygulamaya zorlandık. Beyaz muhafızların ve subayların acımasız saldırılarına cevap vermemiş olsaydık, iki gün bile dayanamazdık. Bu, terör anlamına geliyordu, fakat Antant'ın terörist yöntemleri bizi buna zorladı.

Ama Rostov'u aldıktan hemen sonra, daha savaşın sonuna bile varmadan kesin bir zafer kazanır kazanmaz ölüm cezasını kullanmaktan vazgeçtik ve böylece proğramımızı söz verdiğimiz biçimde hayata geçirmeye niyetli olduğumuzu kanıtladık. Şiddet kullanmanın sömürücülerin, büyük toprak sahipleri ve kapitalistleri devirme kararlılığından kaynaklandığını söylüyoruz; bu gerçekleşir gerçekleşmez olağanüstü yöntemlerin uygulanmasından vazgeçtik. Bunu pratikte kamtladık.

Stalin, Lenin'in bu açık direktifinden saptı. Ülkemizde sömürücü sınıflar likide edilmiş durumda olduğu zaman, olağanüstü yöntemler kullanmak için ciddi hiçbir nedenin bulunmadığı zaman Stalin partiyi ve NKVD'yi kitle terörü kullanmaya sevketti.

Uygulamada bu terör yenilmiş sömürücü sınıfların artıklarına yöneltilmedi. Dürüst parti ve sovyet devleti çalışanlarına karşı kullanıldı. Bunlara karşı "ikiyüzlülük", "ispiyonculuk", "sabotajcılık", "komploculuk" vb. hayali, yalan ve iftira dolu saçma suçlamalarda bulunuldu.

1937'deki Merkez Komitesi Şubat-Mart Plenumunda bir çok üye "ikiyüzlülükle savaş" bahanesiyle planlanmış bir kitle baskısı çizgisinin doğruluğundan gerçekten kuşku duyuyordu.

Potyshev yoldaş bu kuşkuları büyük bir beceriyle şöyle ifade etti:

Şiddetli savaş yıllarının geçtiğini sanmıştım. Temel dayanaklarını yitiren parti üyeleri yok oldular veya düşman kampına katıldılar; sağlıklı unsurlar parti saflarında savaştı. O yıllar sanayileşme ve kollektifleştirme yıllarıydı. Bu şiddetli dönemin geçip gitmesinden sonra Karpov ve onun gibi kişilerin kendilerini düşman kampında bulacakları olasılığını hiç düşünmemiştim (Karpov, Potyshev'in iyi tanıdığı Ukrayna Merkez Komitesinde çalışan bir kişiydi). Ve şimdi ifadelere göre öyle görünüyor ki Karpov 1934'de Troçkistlerin safındaymış. Ben şahsen 1934'de sosyalizm ve parti düşmanlarına karşı amansız bir savaş yolunu katetmiş dürüst bir parti üyesinin şimdi düşman kampında olacağına inanmıyorum. Buna inanmıyorum.....zor yıllarda partiyle birlikte yürümek ve sonra 1934'de troçkistlere katılmak, böyle bir olasılığı düşünemiyorum. Bu durum tuhaf bir şey..... **(Salonda hareketlenmeler)**

Stalin'in formülasyonunu, yani sosyalizme ne kadar çok yaklaşırsak düşmanlarımız o kadar çok artar formülasyonunu kullanırsak ve Yezov'un raporuna dayanılarak Şubat-Mart Plenumu kararını kullanırsak, sovyet güvenlik organlarına sızan provokatörler, vicdansız kariyeristlerle birlikte parti adı altına gizlenerek parti kadrolarına, Sovyet Devleti kadrolarına ve sıradan sovyet vatandaşlarına karşı kitle terörüne başladılar. 1936-37 yılları arasında karşı-devrimci cinayetlerle suçlananların 10 kat arttığını söylemek yeterli olmalı.

Zorla Alınmış "İtiraflar"

Önde gelen parti çalışanlarına karşı kaba keyfiyetin uygulandığı bilinir. XVII. kongrede benimsenen Parti Tüzüğü, X. kongrede ifade edilen Leninist ilkelere dayanıyordu. Tüzüğe göre bir Merkez Komite üye veya aday üyesinin, parti denetleme komisyonu üyesinin partiden ihraç edilmesi gibi ekstrem bir yönteme başvurmak için "Merkez Komite Plenumunu toplantıya çağır-

mak ve tüm Merkez Komite üye ve aday üyelerini, parti denetleme komisyonunun bütün üyelerini plenuma davet etmek gerekir"; sadece bu şekilde toplanmış sorumlu parti liderlerinin 2/3 ' si gerekli görürse, ancak o zaman bir Merkez Komite üye veya aday üyesi ihraç edilebilir.

XVII. kongrede seçilen ve 1937-38'de tutuklanan Merkez Komite üyelerinin çoğunluğu parti tüzüğü kaba bir şekilde kötüye kullanılarak yasadışı bir şekilde partiden atıldı. Zira bunların ihraçları sorunu Merkez Komite Plenumunda hiç ele alınmadı.

O zaman "ajan","sabotajcı" denilenlerden bazılarının durumu şimdi incelendiğinde, bunların uydurma olduğu anlaşıldı. Tutuklanan ve düşmanca faaliyetlerde bulunmakla suçlananların suç itirafları acımasız ve insanlık dışı işkencelerle alınmıştır.

O zamanın Politbüro üyelerinden öğrendiğimiz gibi, Stalin aynı zamanda suçlanan pekçok politik aktivistin askeri mahkemeler önünde itiraflarını reddedip davalarının objektif olarak yeniden incelenmesi istemlerini içeren mektuplarını Politbüro üyelerine göstermezdi. Bu türden pekçok başvuru vardı ve kuşkusuz Stalin bunlardan haberdardı.

Merkez Komitesi, XVII. kongrede seçilen Merkez Komite üyelerine karşı uydurulan bu tür "suçlamalar" konusunda kongreyi bilgilendirmeyi mutlak bir gereklilik olarak kabul ediyor.

Çirkin bir provokasyonun, devrimci yasallığın iğrenç çarpıtılmasının bir örneği, Politbüro eski aday üyesi, Sovyet hükümeti ve partinin en güzide çalışanı, 1905'den beri parti üyesi olan Yoldaş Eikhe'nin durumudur. **(Salonda heyecanlı bir karışıklık)**

Yoldaş Eikhe, SSCB savcısının onayı alınmaksızın uydurma belgelerle 29 Nisan 1938'de tutuklandı. Tutuklamadan 15 ay sonra savcılık izni alındı.

Eikhe davasının soruşturması sovyet yasallığının en kaba ihlali ile yapıldı ve keyfi bir çarpıtmayla oluşturuldu.

Eikhe, kendisini ve diğer birkaç güzide parti çalışanını antisovyet faaliyetlerde bulunmakla suçlayan, soruşturma yargıçla-

rınca önceden hazırlanmış itirafnameyi işkenceyle imzalamaya zorlandı.

1 Ekim 1939'da Eikhe kategorik olarak suçluluğunu reddettiği ve durumunun yeniden incelenmesini talep ettiği bir deklerasyonu Stalin'e gönderdi. Deklerasyonda şunu yazmıştı:

Her zaman uğruna savaşmış olduğum bir hükümetin hapishanesinde oturmaktan daha acı bir ıstırap yoktur.

Eikhe'nin 27 Ekim 1939'da Stalin'e gönderdiği ikinci bir deklerasyonu muhafaza edilmektedir. Eikhe bu deklerasyonunda çok inandırıcı gerçeklerden sözetti ve kendisine karşı yöneltilen bu provokatörce suçlamanın bir yanda Batı Sibirya Parti Komitesi birinci sekreteriyken kendisini şimdi tutuklayana karşı bazı parti yaptırımları uyguladığından, şimdi kendisinden intikam almak için komplo kuran gerçek Troçkistlerin işi olduğunu ve diğer yanda soruşturma yargıçlarınca çarpıtılan belgelerin ürünü olduğunu iddia etti.

Eikhe deklerasyonunda şunları yazmıştı:

Bu yılın 25 Ekim'inde soruşturmanın tamamlandığı bana bildirildi ve ilgili belgeleri verildi. Bana yüklenen yüzlerce suçtan eğer sadece birini işlemiş olsaydım, bu idam öncesi deklerasyonumu sana göndermeye cüret etmezdim. Ne var ki suçlandığım şeylerden bir tekini bile işlemedim ve kalbimde alçaklığın gölgesi bile yoktur. Hayatım boyunca sana birtek yalan söz söylemedim ve şimdi, iki ayağım çukurdayken de yalan söylemiyorum. Benim durumum bütünüyle tipik bir provokasyon, iftira ve devrimci yasallığın en basit kurallarının çiğnenmesi örneğidir.

.....yaşamımın bir parçası haline getirilen itiraflar sadece saçma değil, aynı zamanda Bütün Birlik Komünist Partisi (Bolşevik) Merkez Komitesine ve Halk Komiserleri Konseyine karşı bazı iftiraları da içeriyor; zira benim insiyatifimle alınmayan ve benim bulunmadığım zamanlarda alınan Merkez Komite ve

Halk Komiserleri Konseyinin doğru kararları benim önerimle yapılan karşı devrimci örgütlenmelerin düşmanca hareketi olarak gösteriliyor.....

.....Şimdi yaşamımın en utanç verici bölümüne ve gerçekten size ve partiye karşı işlediğim ciddi suçuma geliyorum: Karşıdevrimci faaliyetlerimle ilgili itiraflarıma.....Durum şöyle: Kaburgalarımın kırıklığını bilen ve bundan yararlanan Ushakov ve Nikolayev'in -özellikle birincisinin- bana uyguladıkları işkencelere dayanamadığımdan kendimi ve başkalarını suçlamaya zorlandım. İtiraflarımın büyük bölümü Ushakov tarafından yönlendirildi ve ifade edildi, geriye kalan da sorumlu olduğum Batı Sibirya'daki NKVD belgelerinin yeniden düzenlenmesidir. Ushakov'un uydurduğu ve benim imzaladığım hikayenin bazı bölümleri doğru dürüst biribirini tutmadığında, başka bir versiyonu imzalamaya zorlandım.

.....Sizden benim durumumu tekrar incelemenizi istiyor ve diliyorum. Bunu beni korumanız amacıyla yapmıyorum. Büyük ölçüde benim aşağılık ve adi itiraflarım yüzünden bir yılan gibi birçok insana sokulan çirkin provokasyonların maskesini düşürmek için. Hiçbir zaman size ve partiye ihanet etmedim. Bana karşı provokasyonlar düzenleyen parti ve halk düşmanlarının adilikleri yüzünden öleceğimi biliyorum.

Böylesine önemli bir deklarasyon Merkez Komitesince incelenmeye değer olurdu. Ne var ki, bu yapılmadı; Politbüro aday üyesi Eikhe yoldaşa kötü muameleler devam ederken bu deklarasyon Beria'ya havale edildi.

2 Şubat 1940'da Eikhe mahkeme önüne çıkarıldı. Mahkemede hiçbir suçlamayı kabul etmedi ve şunları söyledi:

Benim olduğu söylenen itirafların tümünde imzamın dışında bana ait olan hiçbir şey yoktur. İtirafları tutukluyken bana eziyet eden soruşturma yargıcının baskısı altında yaptım. Sonra bütün bu suçlamaları yazmaya başladım.....Benim için en önem-

li şey mahkeme huzurunda partiye ve Stalin'e suçlu olmadığımı söylemektir. Hiçbir zaman hiçbir komplo kurmadım. Bütün yaşamım boyunca inandığım gibi, parti politikasının doğruluğuna inanarak öleceğim.

4 Şubat'ta Eikhe kurşuna dizildi. **(Salonda karışıklıklar).**

Şimdi Eikhe davasının uydurma olduğu açık bir şekilde anlaşılmıştır. Ve ölümünden sonra itibarı iade edilmektedir.

Rudzutak Mezardan Sesleniyor.

Politbüro üyesi, 1905'den beri parti üyesi, 10 yılını Çarın çalışma kamplarında geçiren Rudzutak yoldaş mahkemede kendisine yöneltilen itirafları bütünüyle reddetti. Yüksek Askeri Mahkemenin duruşma tutanaklarında Rudzutak'ın şu ifadesi de var:

....Mahkemeye sunduğu tek kanıt şudur: NKVD içinde suçsuz insanları itiraflara zorlayan, ustalıkla dava üreten şimdiye kadar likide edilmemiş bir merkezin bulunduğunu Merkez Komitesine bildirmiş olması, birinin itiraflarda geçen cinayetlere katılmadığını ispatlamasının olanağının bulunmamasıdır. Soruşturma yöntemleri şöyledir: İnsanları bütünüyle suçsuz insanlara karşı iftira ve yalan söylemeye zorluyorlar. Mahkemeden, bütün bunları yazılı olarak Merkez Komitesine bildirmek için izin istedi. Ekonomik ve kültürel faaliyetin her alanında ilgili parti politikalarıyla daima hemfikir olduğundan hiçbir zaman partimiz aleyhine bir komploya karışmadığı konusunda mahkemeye güvence verdi.

Rudzutak bir zamanlar, Lenin'in ifadesiyle parti birliği için savaşan bir organ olan Merkez Denetleme Komisyonu Şefi olmasına rağmen bu deklerasyonu gözardı edildi. Ve bu denli yüksek otoriteye sahip bir organın şefi kaba bir keyfiliğin kurbanı oldu. Hüküm 20 dakika içinde verildi ve kurşuna dizildi.

(Salonda karışıklıklar).

1955'de davanın dikkatlice incelenmesinden sonra Rudzutak'a karşı yöneltilen suçlamanın yalan olduğu ve iftiraya dayalı belgelere dayandığı anlaşıldı. Rudzutak'a da ölümünden sonra itibarı iade edildi.

Eski NKVD çalışanlarının provokatörce yöntemlerin yardımıyla hayali "anti sovyet merkezler" ve "blok"lar üretme biçimleri, 1937'de Leningrad NKVD'si tarafından tutuklanan, 1906'dan beri parti üyesi olan Rosenblum yoldaşın ifadelerinde görülebilir.

1955'de Komarov davasının incelenmesi sırasında, Rosenblum şu gerçeği ortaya çıkardı: Rosenblum 1937'de tutuklandığı zaman kendisi ve diğer insanlar hakkında yalan bilgiler içeren itiraflarda bulunmak için korkunç işkencelere maruz bırakıldı. Sonra Zakovski'nin bürosuna götürüldü. Zakovski, Leningrad'daki "terörist bir merkez"le ilgili NKVD'nin uydurduğu bir itirafnameyi mahkeme huzurunda kabullenmesi koşuluyla Rosenblum'a serbest bırakılacağını teklif etti. **(Salonda hareketlenmeler)**

İnanılmaz kinizmiyle Zakovski uydurma "anti-sovyet komplo"ların maharetle yaratılma "mekanizmalarından" sözetti.

"beni bu konuda aydınlatmak için" diyor Rosenblum

"

Zakovski bana bu merkez ve şubelerinin birkaç olası varyantını verdi. Örgütü detaylı olarak anlattıktan sonra, Zakovski mahkemenin aleni yapılacağına işaret ederek bana NKVD'nin bu merkezin davasını hazırlayacağını söyledi. Şubelerden 2-3 üye ile birlikte merkezden 4-5 kişi, Cudov, Ugarov, Smorodin, Pozern, Shapashnikova (Cudov'un eşi), mahkeme önüne çıkarılacaktı.....

Leningrad merkezinin davası sağlam bir şekilde inşa edilmeli, bu nedenle tanıklara ihtiyaç var. Tanıkların partideki konumları ve toplumsal kökenleri (elbette geçmişteki) büyük bir rol oynayacaktı.....

Zakovski şöyle dedi:"Senin bir şey icat etmene gerek yok. NKVD merkezin her şubesi için hazır bir planı senin için hazırlayacak. Bu planı dikkatlice çalışacaksın ve mahkemede gerekli olabilecek soru ve cevapları çok iyi ezberlemelisin. Bu dava 4-5 ay, bilemedin 6 ayda hazır olur. Bu süre içinde kendikendinle ve soruşturmayla çelişmemek için hazırlanırsın. Geleceğin mahkemenin seyrine ve nasıl sonuçlanacağına bağlı olacaktır. Bunu becerirsen kelleni kurtarırsın ve ölünceye kadar seni hükümet kasasından besler ve giydiririz.

Bütün bunlar o zamanlar uygulanan çirkin şeylerdir. **(Salonda hareketlenmeler).**

Daha büyük ölçüde çarpıtılmış davalar taşrada yaşandı. Sverdlov bölgesi NKVD karargahı "Urallar Ayaklanma Komitesi"ni -Sağcıların, Troçkistlerin, Sosyalist Devrimcilerin ve kilise liderlerinin oluşturduğu blokun bir organı- "keşfetti". Bu organın şefi olarak Bölge Komitesi sekreteri, 1914'den beri parti üyesi olan Parti Merkez Komitesi üyesi Kabakov saptandı. O zamanki soruşturma belgeleri gösteriyor ki, var olduğu söylenen "sağcı-Troçkist, ispiyoncu terör ve sabotaj örgüt ve merkezlerin hemen hemen bütün il, bölge cumhuriyetlerde olduğu ve bir kural olarak bu örgütlerin başları hep bölge ve cumhuriyet parti komitelerinin birinci sekreterleri veya Parti Merkez Komite üyeleridir.

".....Binlerce .....Öldü".

İnanılmaz ölçüde çarpıtılmış bu tür davaların, sonucu binlerce dürüst ve suçsuz komünist öldü. Güzide parti ve devlet çalışanlarına -Kossior, Cubar, Postyshev vb.- karşı da benzer davalar uyduruldu.

O yıllarda elle tutulur hiçbir gerekçeye dayanmayan ve partinin ağır kadro kaybına neden olan baskılara kitlesel ölçüde başvuruldu.

Askeri Mahkemelerin yetki alanına giren NKVD'nin hazırladığı ve cezaları peşinen saptanmış insanların liste halinde yargılanmaları ahlaksızlığına göz yumuldu. Yezov bu listeleri önceden hazırlayıp onaylaması için kişi olarak Stalin'e gönderiyordu. 1937-38 yılında partiden, sovyetlerden, komsomoldan, ordudan ve ekonomik alanlardan binlerce ismi kapsayan 383 liste Stalin'e gönderildi. O da bu listeleri onayladı.

Bu davaların büyük bir bölümü şimdi yeniden inceleniyor ve büyük çoğunluğu temelsiz ve çarpıtmalara dayandığı için iptal ediliyor. Şunu söylemek yeterlidir: 1954'den bu güne kadar Yüksek Askeri Mahkeme 7.679 kişiyi akladı.

Parti, sovyet ve ordu çalışanlarının kitle halinde tutuklanmaları ülkemize ve sosyalist ilerlemeye çok büyük zararlar verdi.

Kitle baskısı partinin moral ve politik durumu üzerinde olumsuz bir etki yarattı; bir güvensizlik ortamı yarattı; sağlıksız bir kuşkuculuğun yayılmasına yolaçtı ve komünistler arasında güvensizliği besledi. Her türden iftiracı ve kariyerist işini yürütüyordu.

1938'deki Merkez Komitesi Ocak Plenumu kararları parti örgütlerinde bazı iyileştirici tedbirler sağladı. Gene de baskılar geniş bir şekilde devam etti.

Kuşku yok ki, 1937-38'lerdeki temelsiz ve yanlış kitle baskılarının bir sonucu olarak böylesine büyük kadro kaybı olmasaydı, sosyalizm ve ülke savunmasını güçlendirme doğrultusundaki ileri atılımımız daha da başarılı olurdu.

Haklı olarak 1937'nin yoz uygulamaları için Yezov'u suçluyoruz, ama şu sorulara cevap vermek zorundayız:

Stalin'in bilgisi olmaksızın Yezov, örneğin Kossior'u tutuklayabilir miydi? Bu sorunla ilgili bir fikir alışverişi veya bir Politbüro kararı var mıydı?

Hayır! Bu türden bütün davalarda olduğu gibi, önemli meselelerde Yezov karar verebilir miydi?

Hayır, bu işi Yezov'un tek başına yaptığını düşünmek saflık olur. Bunlara Stalin'in karar verdiği, onun emri ve onayı olmak-

sızın Yezov'un bunları yapamayacağı açıktır.

Davaları inceledik ve Kossior, Rudzutak, Postyshev ve diğerlerinin itibarlarını iade ettik. Hangi nedenlerle bunlar tutuklandı ve cezalandırıldı? Kanıtların incelenmesi gösteriyor ki, bunun için hiçbir neden yok. Diğer bir çokları gibi bunlar da savcının bilgisi dışında tutuklandılar.

Böylesi bir durumda herhangi bir onaya ihtiyaç yoktur. Stalin'in herşeye karar verdiği bir durumda, herhangi bir onaya niçin gerek olsun ki? Bu davalarda o başsavcıydı. Stalin sadece tutuklama emirlerini uygun görmekle kalmadı, bizzat kendi insiyatifini kullandı. Kongre delegelerinin açıkça anlayabilmeleri ve doğru sonuçlar çıkarabilmeleri için bunu söylemeliyiz.

Gerçekler gösteriyor ki, bir çok suistimal parti ve sovyet yasa ve normlarını dikkate almaksızın Stalin'in emirleri üzerine yapılmıştır. Stalin çok kuşkucu bir adamdı, anormal ölçüde şüpheciydi. Bunu onunla çalışırken öğrendik. Bir adama bakar ve şöyle derdi: "Bugün gözlerin niye o kadar parlıyor?" veya "Bugün niye o kadar çok dönüyorsun ve niye doğrudan benim gözlerime bakmaktan sakınıyorsun?"

Hastalık düzeyindeki bu kuşkuculuk onda, yıllardır tanıdığı partinin önde gelen çalışanlarına karşı bile genel bir güvensizlik yarattı. Heryerde ve herşeyde "düşmanlar", "ikiyüzlüler", "ajanlar" görüyordu.

Sınırsız bir güce sahip olduğundan büyük bir keyfiliğe kapılıyor ve bir insanı fizik ve moral olarak boğuyordu. Kişinin kendi isteklerini ifade edemeyeceği bir durum yaratıldı.

Stalin birinin tutuklanması gerektiğini söylediği zaman, o kişinin "halk düşmanı" olduğuna inanmak gerekirdi. Bu arada devlet güvenlik organlarında çalışan Beria çetesi tutuklananların suçlarını ve çarpıtılmış belgeleri kanıtlama işini üzerine aldı. İleri sürülen kanıtlar neydi? Tutukluların itirafları. Ve yargıçlar da bu itirafları kabul etti.

Peki bir kişi işlemediği bir suçu nasıl itiraf edebilir? Sadece bir şekilde -fiziksel baskı yöntemlerinin uygulanması, işkence,

bu yollarla bilinçsiz bir duruma getirilmesi, kişinin böylece yargılama yeteneğini yok etmek ve insanlık değerlerinden uzaklaştırmakla. İtiraflar bu şekilde elde ediliyordu.

Kitle halinde tutuklamalar dalgası 1939'da dinmeye başladığı zaman, partinin bölge örgütleri liderleri NKVD çalışanlarını tutuklulara fiziksel baskılar uygulamakla suçlamaya başladıkları zaman, Stalin 20 Ocak 1939'da İl ve Bölge Komite sekreterlerine, Cumhuriyet Komünist Partileri Merkez Komitelerine, İçişleri Halk Komiserliğine ve NKVD örgüt başkanlarına şifreli bir telgraf gönderdi. Telgraf şunları ifade ediyordu:

Bütün Birlik Komünist Partisi (Bolşevik) Merkez Komitesi açıklar ki; NKVD uygulamalarına fiziksel baskı yöntemlerinin uygulanması, Merkez Komitesinin iznine uygun olarak 1937'den beri serbesttir.....Bilinir ki, bütün burjuva istihbarat servisleri sosyalist proletaryanın temsilcilerine fiziksel etki gösteren yöntemler kullanıyorlar ve bu yöntemleri en rezil biçimiyle kullanıyorlar.

Sosyalist istihbarat servisi işçi sınıfının ve kolhozların öldürücü düşmanlarına, çılgın burjuva ajanlarına karşı niçin daha insancıl olması gerektiği hususunda sorunlar var. Merkez Komitesi, fiziksel baskının hem uygun hem hakverilebilir bir yöntem olarak hâlâ zorunlu olarak kullanılması gerektiğini kabul eder.

Böylece Stalin, Merkez Komitesi adına sosyalist yasallığın en kaba ihlalini işkence ve baskıyı onayladı.

Çok uzun bir zaman geçmedi -bu kongreden birkaç gün önce- zamanında Kossior, Cubar ve Kosaryev'i soruşturan ve sorgulamasını yapan o zamanın soruşturma yargıcı Rodus'u Merkez Komitesi Prezidyumu oturumuna çağırdık ve sorguladık. Rodos kuşbeyinli rezil bir adamdır. Ve ahlaki açıdan bütünüyle yozlaşmıştır. Ve önde gelen parti liderlerinin kaderini belirleyen bu adamdı.

Kafası bu kadar çalışan bir adamın Kossior gibi adamların suçlarını kanıtlama işini tekbaşına becerip beceremeyeceği sorusu gündeme geliyor. Hayır. Açık talimatlar olmaksızın bu adam bunu yapamazdı. Prezidyum oturumunda bize şunu söyledi: "Bana Kossior ve Chubar'ın halk düşmanları oldukları söylendi ve ben de bir soruşturma yargıcı olarak onlara düşman olduklarını itiraf ettirmek zorundaydım" **(Salonda kızgınlıklar)**

Bunu, yani itirafları ancak Beria'dan aldığı detaylı bilgilerle ve uzun işkencelerle elde edebilirdi. Ve bunu yaptı. Prezidyum oturumunda sefih bir şekilde şunu söyledi: "Partinin emirlerini yerine geterdiğimi sanıyordum".

Tutuklulara karşı fikiksel baskı uygulamak doğrultusundaki Stalin'in emirleri bu şekilde pratikte yerine getiriliyordu.

Bu ve diğer bir çok gerçek gösteriyor ki, bütün parti normları geçersiz kılınmış ve herşey bir tek adamın keyfiliğine dayandırılmış.

Silah ve İnsan: II. Dünya Savaşı

Birtek kişinin, Stalin'in elinde güeün yoğunlaşması büyük yurt savunması savaşında ciddi sonuçlara yolaçtı.

Romanlarımızın, filmlerimizin ve "bilimsel" tarih "inceleme"lerimizin büyük çoğunluğuna baktığımız zaman yurt savunması savaşında Stalin'in inanılmaz ölçüde rolü olduğu görülüyor. Stalin herşeyi önceden gördü. Sovyet ordusu, Stalin'in uzun süre önce hazırladığı stratejik bir plana dayanarak, aktif savunma denilen taktikleri, yani bildiğimiz gibi, Almanların Moskova önlerine ve Stalingrad'a kadar gelmelerine izin veren taktikleri kullandı. Sovyet ordusu sadece Stalin dehasının yüzüsuyu hürmetine bu taktikleri kullanarak saldırıyı püskürttü ve düşmana boyun eğdirtti. Halkımızın kahramanlığı ve sovyet askeri kuvvetleriyle kazanılan destansı zafer bu tür roman, film ve "bilimsel incelemeler"de bütünüyle Stalin'in stratejik dehası yüzünden gerçekleşmiş gibi gösteriliyor.

Bu sorunu dikkatli bir şekilde çözümlemek zorundayız. Çünkü, sadece tarihsel açıdan değil, özellikle politik, eğitsel ve pratik açısından bunun büyük önemi var.

Bu sorunla ilgili gerçekler nedir?

Savaştan önce basınımız ve bütün politik eğitsel çalışmalarımız böbürlenmeyle karakterize olur: Bir düşman kutsal sovyet topraklarına ayak bastığı zaman, o zaman düşmanın her yumruğuna karşı biz üç yumruk sallarız; düşmanla düşman topraklarında savaşırız; ve çok büyük kayıplar vermeden savaşı kazanırız. Ama bütün bu olumlu ifadeler hiçbir yerde somut gerçeklere dayanmıyordu.

Savaş sırasında ve savaştan sonra Stalin, savaşın ilk döneminde ulusumuzun yaşadığı trajedinin, Almanya'nın Sovyetler Birliği'ne "beklenmedik" saldırısının bir sonucu olduğu tezini ileri sürdü. Fakat, yoldaşlar bu bütünüyle yalandır. Almanya'da Hitler iktidara gelir gelmez komünizmi yoketme görevini üstlendi. Faşistler bunu açıkça söylüyordu, planlarını saklamıyorlardı.

Bu amacı gerçekleştirmek için her türden pakt ve blok yaratıldı; Berlin-Roma-Tokyo Ekseni gibi bloklar. Savaş öncesinde birçok gerçek açıkça Hitler'in bütün gücüyle Sovyet Devletine karşı bir savaşa hazırlandığını gösteriyordu. Ve Hitler'in Sovyet sınırlarına yakın yerlerde zırhlı birlikler de dahil, merkezileşmiş büyük bir askeri gücü vardı.

Şimdi yayınlanan dökümanlar gösteriyor ki, 3 Nisan 1941'de Churchill SSCB'deki büyük elçisi Cripps kanalıyla, Almanların Sovyetler Birliği'ne saldırma niyetiyle silahlı birliklerini yeniden düzenlediği hususunda Stalin'i kişisel olarak uyarmış.

Elbette Churchill bunu Sovyetler Birliği'ne karşı beslediği dostça duygularından dolayı yapmadı. Bunda kendi emperyalist emelleri vardı. -Almanya ve SSCB'yi kanlı bir savaşta karşıkarşıya getirmek ve böylece İngiliz İmparatorluğunun konumunu güçlendirmek.

Aynı şekilde Churchill yazılarında "Stalin'i uyarmaya ve dik-

katini kendisini tehdit eden tehlikeye çekmeye" çalıştığını doğruluyor. Churchill bunu 18 Nisan ve daha sonraki demeçlerinde tekrar tekrar vurguladı.

Ne var ki, Stalin bu uyarılara aldırış etmedi. Dahası, Stalin askeri oparasyonların başlamasım provoke etmemek için bu tür bilgilere itibar edilmemesini emretti.

Almanlar'ın Sovyet topraklarına saldırı tehdidi ile ilgili bu tür bilgiler bizim askeri ve diplomatik kaynaklarımızdan da geliyordu. Ne var ki, liderlik bu tür bilgilere karşı koşullanmış olduğundan, bu veriler dikkate alınmadı.

Örneğin, Berlin'deki Sovyet Askeri Ataşesi Yüzbaşı Vorontsov tarafından gönderilen bir bilgi şunu ifade ediyordu: "Sovyet vatandaşı.....Bozer, Hitler'in karargahındaki bir subayın ifadesine göre, Almanlar'ın Finlandiya, Baltık Ülkeleri ve Litvanya üzerinden, 14 Mayıs'ta SSCB'ye saldırmaya hazırlandıklarını deniz ataşesine bildirdi. Aynı zamanda Moskova ve Leningrad'a ağır baskınlar yapılacak ve sınır kentlerine paraşütçü birlikler indirilecektir....."

Berlin'deki askeri ataşe yardımcısı Klopov 22 Mayıs 1942 tarihli raporunda şunu bildiriyordu:".....söylentilere göre Alman ordusunun saldırısı 15 Haziran'da olacaktır; fakat haziran'ın ilk günlerinde başlaması muhtemeldir....."

Londra büyükelçiliğinden gelen 18 Haziran 1941 tarihli bir telgraf şunu bildiriyordu:

Şu andan itibaren Cripps, Almanya ile SSCB arasında en geç Haziran ortalarında başlayacak olan silahlı bir çatışmanın kaçınılmazlığına derinden inanıyor. Cripps'e göre, Almanlar halihazırda (hava kuvvetleri ve hizmet birlikleri de dahil) 147 tümeni Sovyet sınırları boyunca yerleştirmişlerdir.....

Özellikle bu ciddi uyarılara rağmen, ülke savunmasını hazırlamak ve hazırlıksız yakalanmamak için gerekli adımlar atılmadı.

Bu tür hazırlıklar için zamanımız ve gücümüz var mıydı? Evet zamanımız ve gücümüz vardı. Sanayimiz o kadar gelişmişti ki, Sovyet ordusuna ihtiyacı olan herşeyi sağlayabilecek yetenekteydi. Bunu en kötü koşullarda bile kanıtladı. Ukrayna, Kuzey Kafkasya ve ülkenin diğer batı bölgeleri düşman tarafından işgal edilmiş olmasının bir sonucu olarak, sanayimizin en önemli sınai ve gıda üretimi alanlarımızın hemen hemen yarısını kaybetmiş olduğumuz savaş sırasında bile, Sovyet ulusu ülkenin doğu bölgelerinde hâlâ askeri techizat üretimini organize edebiliyordu; batıdaki endüstri alanlarında alınan teçhizatları doğuda kuruyor ve düşmanı yok etmek için gerekli olan herşeyi silahlı kuvvetlerimize sağlıyordu.

Eğer sanayimiz uygun bir şekilde ve zamanında ordumuza gerekli malzemeleri sağlamak için seferber edilmiş olsaydı, savaş kayıplarımız belirtilenden daha az olurdu. Ne var ki, sanayimiz zamanmda bu şekilde mobilize edilmedi. Hemen savaşın ilk günlerinde bile, ordumuzun kötü silahlandığı, düşmanı geri püskütmek için yeterli top, tank ve uçağımızın olmadığı anlaşıldı.

Sovyet bilim ve teknolojisi savaştan önce mükemmel tank modelleri ve top parçaları üretiyordu. Fakat bütün bunların kütlesel üretimi örgütlenemedi. Ve işin doğrusu, askeri teçhizatımızı modernize etmeye ancak savaşın arifesinde başladık.

Sonuç olarak, düşman Sovyet topraklarına girdiği sırada ne silah üretiminde artık kullanılamaz hale gelmiş eski makinelere ne de askeri üretim alanına sokmayı planladığımız yeni makinelere yeterli ölçüde sahip değildik.

Uçaksavar toplarının durumu özellikle kötüydü; anti-tank mühimmatı üretimini örgüleyemedik. Tahkim edilmiş bir çok bölge saldırıya uğrar uğramaz savunulamaz durumda olduğu anlaşıldı; çünkü, eski silahlar geri çekilmiş, yenileri de henüz yerleştirilmemişti.

Sadece tank, top ve uçaklarda durum böyle değildi. Savaş patladığı sırada, halkı silahlandırmak için yeterli sayıda tüfeği-

miz bile yoktu. Hatırlıyorum; o günlerde Kiev'den Malenkov yoldaşa telefon ettim ve ona "Halk yeni orduya gönüllü olarak katılıyor ve silah istiyor. Bize silah göndermeniz lazım" dedim.

Malenkov bana "Size silah gönderemeyiz. Bütün tüfeklerimizi Leningrad'a gönderiyoruz. Kendikendinizi silahlandırmak zorundasınız" diye cevap verdi. **(Salonda hareketlenmeler)**

Hatalı Askeri Planlama

Silahlanma durumu da böyleydi.

Örneğin, bu bağlamda şu gerçeği unutamayız: Hitler'in ordusunun Sovyetler Birliği'ne girmesinden kısa bir süre önce, Kiev Özel Askeri Bölge Şefi Kirponos (sonradan cephede öldü) Alman ordusunun Bug ırmağında bulunduğunu, bir saldırıya hazırlandıklarını ve çok yakın bir gelecekte saldırıya başlayabileceklerini Stalin'e yazdı. Bununla ilgili olarak Kirponos, güçlü bir savunmanın örgütlenmesini, sınır bölgelerinde 300.000 kişinin tahliye edilmesini, buralarda bir kaç güçlü noktanın -antitank çukurlar, siperler vb.- organize edilmesini önerdi.

Moskova bu önerilere şu iddialarla karşılık verdi: Bu bir provokasyon olur, sınırda hiç bir savunma hazırlığına girişilmemeli, Almanlara bize karşı askeri bir harekata başlaması için bahane verilmemelidir. Böylece sınırlarımız düşmanı püskürtmek için yeterli bir şekilde hazırlanamadı.

Ayrıca şu gerçek de biliniyor: Hitler'in ordusu Sovyetler Birliği topraklarına girmesinden önce bazı Alman vatandaşları sınırı geçti ve Alman ordularının 22 Haziran gecesi saat 3'te Sovyetler Birliği'ne karşı bir saldın başlatma emri aldıklarını bildirdiler. Bundan Stalin hemen haberdar edildi. Bu uyarı bile gözardı edildi.

Gördüğünüz gibi herşey gözardı edildi: Önde gelen asker yoldaşların uyarıları, düşman ordusundan firar edenlerin açıklamaları ve hatta düşmanın açık düşmanlık gösterileri. Bu durum

böylesine özel öneme sahip tarihsel bir noktada parti ve devlet şefinin uyanıklık örneği midir?

Bu kaygısız davranışın, açık gerçeklerin bu şekilde görmemezlikten gelinişin sonuçları ne oldu? Sonuç: Savaşın ilk saatlerinde ve günlerinde, düşman sınır bölgelerimizdeki hava kuvvetlerimizin, toplarımızın ve diğer teçhizatımızın büyük bir bölümünü yok etti; askeri kadromuzun büyük çoğunluğunu yok etti; askeri liderliğimizi deorganize etti. Sonuç olarak düşmanın ülkemizin derinliklerine doğru ilerlemesini önleyemedik.

Özellikle Stalin'in 1937-41 yıllarında kendi kuşkuculuğu nedeniyle ve iftira dolu suçlamalarla birçok askeri komutan ve parti çalışanını yok etmesinden hemen sonra savaşın başlamış olması çok feci sonuçlar doğurdu. Bu yıllarda bölük ve tabur komutanlarından yüksek askeri merkezlere kadar askeri kadroların önemli bir bölümüne karşı baskılar kurumlaştırıldı. İspanya ve Uzak-Doğu'da deneyim kazanmış liderler kadrosu bu sırada hemen hemen tamamıyla likide edildi.

Askeri kadrolara geniş ölçekte baskı uygulama politikası askeri disiplinin tahrip olmasına da yolaçtı. Çünkü, yıllarca bütün kademelerdeki subaylara ve hatta parti ve komsomol hücrelerindeki askerlere üstlerinin gizli düşmanlar olduğu ve onların "maskelerini düşürmeleri" öğretildi. **(Salonda hareketlenmeler)**

Doğal olarak bu durum savaşın başlangıcında askeri disiplin üzerinde olumsuz bir etkiye neden oldu.

Ve bildiğiniz gibi savaştan önce partiye ve anavatana tartışmasız bağlı mükemmel askeri kadrolarımız vardı.

Hapishanelerde maruz kaldıkları vahşi işkencelere rağmen hayatta kalmayı başaranların, savaşın ilk günlerinden itibaren kendilerinin gerçek yurtseverler olduklarını gösterdiklerini ve anavatanın şerefi için kahramanca savaştıklarını söylemek yeterlidir. Şimdi burada Rokossovski (bildiğiniz gibi hapsedilmişti), Gorbatov, Maretskov (bu kongrenin delegesidir), Podlas (cephede ölen mükemmel bir komutandı) ve niceleri gibi yol-

daşları hatırlıyorum. Ne var ki böylesi komutanlar kamplarda ve hapishanelerde öldü ve ordu onları hiç görmedi.

Cephedeki ilk felaket ve yenilgilerden sonra, Stalin'in artık sonumuzun geldiğini düşündüğünü unutmak doğru olmaz. O günlerdeki bir konuşmasında şunu söylemişti: "Lenin'in yaratmış olduğu her şeyi artık sonsuza kadar kaybettik".

Bundan sonra Stalin uzun bir süre, gerçekten askeri operasyonları yönetmedi ve her işe karışmayı durdurdu. Sonra bazı politbüro üyeleri kendisini ziyaret edip cephedeki durumu iyileştirmek için hemen önemli adımlar atmanın gerekli oduğunu söyledikleri zaman, Stalin aktif liderliğe geri döndü.

Bu nedenle savaşın ilk döneminde anavatanın tepesinde dolaşan tehdit ve tehlike büyük ölçüde Stalin'in ulusu ve partiyi yönetmedeki hatalı yöntemlerinin sonucuydu.

Ne var ki, sadece ordumuzda ciddi deorganizasyona yol açan ve acı kayıplara neden olan savaşın başlangıcından sözetmiyoruz. Savaş başladıktan sonra bile Stalin'in sergilediği ürkeklik ve isteriler gerçek askeri operasyonlara da bulaşarak ordumuzda ciddi yaralanmalara neden oldu.

Devekuşu Stratejisti

Stalin, cephede gelişmekte olan gerçek durumu anlamaktan çok uzaktı. Bu doğaldı. Çünkü, bütün savaş boyunca, sadece cephedeki durum istikrar kazanınca Mozhaisk karayolunu çok kısa bir ziyareti dışında, cephedeki hiç bir seksiyonu veya kurtarılan hiç bir kenti ziyaret etmedi. Bu kısa ziyaret de her türden fantazi ile dolu bir yığın edebi esere ve tabloya konu oldu. Bununla birlikte, Stalin operasyonlara müdahale ediyor ve cephedeki gerçek durumu dikkate almayan ve büyük personel kayıplarına yolaçmaktan başka bir şeye yaramayan emirler gönderiyordu.

Bu bağlamda, Stalin'in cephedeki operasyonları nasıl yönettiğini aydınlatan karakteristik bir gerçeği açıklayacağım. Bir za-

manlar Güney-batı cephesi karargahı operasyonlar şefi olan ve size anlatacaklarımı doğrulayabilecek durumda olan Mareşal Bagramyan kongrede hazır bulunuyor.

Kharkov bölgesinde, 1942'de ordumuz için olağanüstü ciddi bir durum geliştiği sırada, haklı olarak, Kharkov'u kuşatmayı amaçlayan bir operasyonumuzu durdurma kararı almıştık. Çünkü o zamanki gerçek durumda bu operasyona devam edilseydi ordumuza hayati sonuçlara malolurdu.

Düşmanın ordumuzun konsantrasyonunu önemli ölçüde likide etmesini engelleyebilmek için operasyon planında bir değişikliğe ihtiyaç olduğunu belirterek, bu durumu Stalin'e ilettik.

Sağduyunun aksine, Stalin önerimizi reddetti ve bu sırada bir çok birliğimizin kuşatılma ve likide olma tehlikesiyle yüzyüze bulunmasına rağmen Kharkov'un kuşatılmasını amaçlayan operasyona devam edilmesi emrini verdi.

Vasilevski'e telefon ettim ve yalvardım:

"Alexandr Mikhailoviç, bir harita al" -Vasilievski şimdi burada bulunuyor - "Stalin yoldaşa gelişmekte olan durumu göster". Şunu da not edeyim: Stalin operasyonları bir küre üzerinde planlıyordu. **(Salonda canlanmalar)**

Evet , yoldaşlar; bir küre alır, onun üzerinde cephe hatlarını çizerdi. Vasilievski yoldaşa şunu söyledim: "Durumu bir harita üzerinde kendisine göster; şu andaki durumda planlanan operasyona devam edemeyiz. Eski karar değiştirilmelidir".

Vasilievski, Stalin'in bu sorunu incelediğini, kendisinin bu sorunla ilgili olarak Stalin'i göremeyeceğini, çünkü Stalin'in bu operasyon konusunda hiçbir itiraz duymak istemediğini söyleyerek bana cevap verdi.

Vasilievski ile konuşmamdan sonra, villasında doğrudan Stalin'e telefon ettim. Ama Stalin telefona cevap vermedi, Malenkov telefonu aldı. Malenkov yoldaşa cepheden aradığımı ve şahsen Stalin'le konuşmak istediğimi söyledim. Stalin, Malenkov vasıtasıyla bana, Malenkov ile konuşmam gerektiğini bildirdi. İkinci defa cephede bizim için ciddi olan bir durum hak-

kında kişi olarak Stalin'e bilgi vermeyi arzu ettiğimi ifade ettim. Ama Stalin aldırış etmedi. Ve tekrar telefondan sadece birkaç adım ötede bulunmasına rağmen, kendisiyle Malenkov vasıtasıyla konuşmam gerektiğini söyledi.

Bu şekilde bizim savunmamızı "dinledikten" sonra, Stalin şunu söyledi: "Herşey olduğu gibi kalsın".

Bunun sonucu ne oldu? Beklediğimiz en kötü şey. Almanlar bizim ordugahlarımızı sardılar ve sonuç olarak yüzbinlerce askerimizi kaybettik. Stalin'in askeri dehası ve bize maliyeti budur. **(Salonda hareketlenmeler)**

Savaştan sonra bir vesileyle, politbüro üyeleriyle Stalin'in bir toplantısında Anastas İvanoviç Mikoyon, Kuruşçev'in Kharkov operasyonu ile ilgili telefon ettiğinde haklı olduğundan ve ne yazık ki öncrisinin kabul edilmediğinden sözetti.

Stalin'in kızgınlığını görmeliydiniz! Stalin'in haklı olmadığı nasıl söylenebilirdi? Herkes yanılabilir, ama Stalin hiç hata yapmaz ve daima haklıdır. Teori ve pratik sorunlarında yaptığı hatalar hiç de az olmamasına rağmen, küçük ya da büyük herhangi bir hata yaptığını kabul ettiği hiç görülmemiştir. Parti kongresinden sonra, belki savaş sırasındaki askeri operasyonları yeniden değerlendirir ve gerçeklikleri içinde sunarız.

Savaş operasyonlarını yönetmenin özünü bilmeksizin Stalin'in üzerinde ısrar ettiği taktikler düşmanı durdurmayı başarıp, saldırıya geçinceye kadar bize çok kana maloldu.

1941'in sonlarında, düşmanın kanatlarını tutacak ve arkasına sarkacak büyük askeri manevralar yerine, Stalin kesintisiz önden saldırıların yapılmasını ve birer birer köylerin alınmasını istiyordu. Bu nedenle, savaşı yönetmenin bütün ağırlığını omuzlarında taşıyan generallerimiz, durumu değiştirmeyi ve cephede hemen bizim için elverişli değişmelere yolaçan esnek manevraya dayanan operasyonlara geçmeyi başarana kadar bunun bedelini çok büyük kayıplarla ödedik.

Çok daha utanç verici olan şey, bu kadar çok pahalıya malolan düşman üzerindeki zaferimizden sonra Stalin, düşmana karşı zafer kazanmamızda çok büyük katkıları olan birçok komutanın rütbelerini indirmeye başladı; çünkü Stalin cephelerdeki başarıların kendisinden başka herhangi bir kimseye izafe edilebilme olasılığını önlerdi.

Stalin, askeri bir lider olarak Zukov yoldaşın değeriyle çok fazla ilgilenirdi. Sık sık bana Zukov hakkındaki düşüncelerimi sorardı. O zaman ben de "Zukov'u uzun zamandır tanıyorum. İyi bir general ve iyi bir askeri liderdir" derdim.

Savaştan sonra Stalin Zukov hakkında bir yığın saçmalık anlatmaya başladı. Başka birçok şey arasında şunu da söylüyordu: "Siz Zukov'u övüyorsunuz ama, o bunu haketmiyor. Her operasyondan önce Zukov'un şöyle davrandığı söyleniyor: Yerden bir avuç toprak alır, koklar ve 'saldırıya başlayabiliriz' ya da 'planlanan operasyon gerçekleşemez' dermiş". O zaman ben de "Stalin yoldaş, bunu kim icat etti bilmiyorum ama doğru değil" dedim.

Mümkündür ki Stalin'in bizzat kendisi Mareşal Zukov'un askeri yetenek ve rolünü minimize etmek amacıyla bu şeyleri uydurdu.

Bu bağlamda Stalin çok enerjik bir şekilde kendi kendini büyük bir lider olarak popülarize etti; çeşitli biçimlerde büyük anayurt savaşı sırasında Sovyet ulusunun kazandığı bütün zaferlerin başka hiç kimsenin değil, Stalin'in cesareti, yiğitliği ve dehası yüzünden kazanıldığını halka aşılamaya çalıştı. Tıpkı Kuzma Kryuchkov gibi, (Almanlara karşı olağanüstü kahramanlıklar sergileyen ünlü bir kazak) bir elbiseyi aynı anda yedi kişiye birden giydirirdi. **(Salonda canlanmalar)**

Aynı mihval üzere, örneğin tarihi ve askeri filmlerimizi ve bazı edebi eserlerimizi ele alalım; insanı hasta ederler. Bunların amacı askeri bir deha olarak Stalin'i övme temasının propagan-

dasıdır. "Berlin'in Düşüşü" filmini hatırlıyorum. Bu filmde yalnız Stalin oynuyor; bir salonda emirler yayınlıyor; salonda boş sandalyeler var ve sadece bir kişi ona yaklaşıyor ve birşeyler bildiriyor -bu bir kişi de Poskrebyshev, onun çanta taşıyıcısıdır. **(Salonda gülüşmeler)**

Askeri komuta nerede? Politbüro nerede? Hükümet nerede? Bunlar ne yapıyor, neyle meşgul oluyorlar? Filmde bunlarla ilgili hiç bir şey yok. Stalin herkesin yerine oynuyor; kimseye danışmaz, kimsenin tavsiyesini almaz. Herşey ulusa bu çarpıtma içinde gösteriliyor. Niçin? Gerçeklere rağmen, tarihsel gerçeklere rağmen Stalin'i şereflendirmek için.

İnsanın aklına sorular geliyor: Savaşın bütün yükünü omuzlarında taşıyan ordu nerede? Filmde yok. Stalin'in bulunduğu yerde onlara yer yok.

Stalin değil, bir bütün olarak parti, Sovyet hükümeti, kahraman ordu, ordunun yetenekli liderleri ve cesur askerleri, bütün sovyet ulusu-büyük anayurt savaşında zaferi sağlayanlar bunlardır. **(Şiddetli ve kesintisiz alkışlar)**

Merkez komite üyeleri, bakanlar, ekonomi liderlerimiz, sovyet kültürünün liderleri, yerel parti ve sovyet örgütleri yöneticileri, mühendisler ve teknisyenler -bunların hepsi çalıştıkları alanlarda düşmana karşı zafer kazanmak için bütün güçlerini ve bilgilerini cömertçe verdiler.

İstisnai kahramanlık halkımız tarafından gösterildi. Şereflendirilenler bütün güçlerini anavatanın savunulması davasına adayan işçi sınıfımız, kolhozcu köylülüğümüz, parti örgütlerinin önderliğinde anlatılamaz sıkıntıların üstesinden gelen ve savaşın zorluklarına göğüs geren sovyet aydınlarıdır.

Savaştaki büyük ve cesur başarıları, fabrikalarda, kolhozlarda ve çeşitli ekonomik-kültürel sektörlerde üretim işinin ağır yükünü sırtlarında taşıyan kadınlarımız başardı; birçok kadın büyük anayurt savaşına doğrudan cephelerde katıldı. Cesur gençliğimiz sovyet anayurdunun savunulmasına ve düşmanın

yokedilmesine cephelerde ve içerde ölçülemez katkılarda bulundu.

Sovyet askerlerinin, komutanlarımızın ve her düzeydeki politik çalışanlarımızın hizmetleri ölümsüzdür. Savaşın ilk aylarında ordu önemli bir bölümünü yitirdikten sonra kontrollerini yitirmediler ve çatışmaların ilerlemesiyle yeniden organize olabildiler; savaş devam ederken güçlü ve kahraman bir ordu yarattılar ve sağlamlaştırdılar; sadece düşmanın güçlü ve kurnaz saldırılarına karşı durmakla kalmadılar, onu ezdiler de.

Önümüzde duran faşistlerin bize boyun eğdirme tehlikesine karşı savaşta doğudan ve batıdan yüzmilyonlarca insanın muhteşem ve kahramanca başarıları insanlığın anısında yüzyıllarca, binyıllarca yaşayacaktır. **(Şiddetli alkışlar)**

Savaşın zaferle sonuçlanmasında temel rol Komünist Partimize, Sovyetler Birliği'nin silahlı kuvvetlerine ve parti tarafından harekete geçirilen onmilyonlarca Sovyet Halkına aittir. **(Şiddetli ve sürekli alkışlar)**

Stalin Jenosite Başvuruyor

Yoldaşlar! Birkaç gerçeğe daha bakalım. Sovyetler Birliği haklı olarak çokuluslu bir devlet modeli olarak kabul edilir; çünkü, pratikte büyük anayurdumuzda yaşayan bütün ulusların eşitliğini ve kardeşliğini sağladık.

Başlatıcısının Stalin olduğu ve Sovyet Devletinin uluslar politikasının temel Leninist ilkelerin kaba ihlali olan hareketler son derece iğrençtir. Bütün komünistleri ve komsomolcularıyla, istisnasız bütün bir ulusun asıl yerlerinden kitle halinde sürgün edilmesinden bahsediyoruz. Bu sürgün hareketleri herhangi bir askeri mülahazayla dayatılmadı.

Bu şekilde, daha 1943 sonlarında, büyük Anayurt savaşının cephelerinde Sovyetler Birliği'nin yararına sürekli atılımların gerçekleştiği zaman, bütün Karaçaylıların yaşadıkları topraklardan sürgün edilmesiyle ilgili bir karar alındı ve uygulandı.

Aynı dönemde, 1943 Aralık sonlarında aynı şey Özerk Kalmuk Cumhuriyeti'nin bütün nüfusunun başına geldi. Mart 1944'de bütün Çeçen ve İnguş halkı sürgün edildi ve Çeçen-İnguş Özerk Cumhuriyeti ortadan kaldırıldı. Nisan 1944'de bütün Balkarlar Kabardino-Balkır Özerk Cumhuriyeti topraklarından çok uzak yerlere sürüldü ve Cumhuriyetin adı Kabardian Özerk Cumhuriyeti olarak değiştirildi. Ukraynalılar sırf çok kalabalık oldukları ve onları sürgün edebilecek yer bulunamadığı için bu akibete uğramadılar. Yoksa Stalin onları da sürgün ederdi. **(Salonda gülüşmeler ve canlanmalar)**

Sadece bir Marksist-Leninist değil, sağduyu sahibi bir adam bile, bireysel kişilerin veya grupların düşmanca hareketlerinden, kadınları, çocukları, yaşlıları, komünistleri ve komsomolcularıyla bütün bir ulusu, bu karşı faaliyetlerden sorumlu tutmanın, bütün bir ulusa karşı bu yüzden kitle halinde baskı uygulamanın, onlara acı ve sefalet çektirmenin nasıl mümkün olduğunu kavrayabilir.

Anayurdu savunma savaşının sonuçlanmasından sonra, Sovyet Ulusu gururla büyük eziyetlerle ve olağanüstü gayretlerle kazanılan muhteşem zaferi vurguluyordu. Ülke bir politik coşku dönemi yaşıyordu. Parti savaştan daha da birleşmiş olarak çıktı; parti kadroları savaş ateşi içinde pişti. Böylesi koşullarda, hiç kimse partide bazı komploların olabileceği ihtimalini bile düşünemezdi.

Ama tam da bu sırada "Leningrad Meselesi" denilen şey doğdu. Şimdi kamtladığımız gibi, bu mesele uydurmaydı. Voznesenski Kuznetsov, Rodionov, Popkov ve diğer yoldaşlar suçsuz yere yaşamlarını yitirdiler.

Bilindiği gibi Voznesenski ve Kuznetsov yetenekli ve güzide liderlerdi. Bir zamanlar Stalin'e çok yakındılar. Stalin'in Voznesenski'yi Bakanlar Konseyi Başkan Yardımcısı yaptığını, ve Kuznetsov'un Merkez Komitesi Sekreterliğine seçildiğini söylemek yeterlidir.

Stalin'in Kuznetsov'u, ona devlet güvenlik örgütlerini idare

etme işini verecek kadar güvenmesi, Stalin'in onu sevdiğini gösterir.

Bu insanların halk düşmanı olarak damgalanmaları ve likide edilmeleri nasıl oldu?

Gerçekler gösteriyor ki "Leningrad Meselesi" de Stalin'in parti kadrolarına karşı uyguladığı keyfiliğin bir sonucudur.

Eğer parti Merkez Komitesinde ve Merkez Komite Politbürosunda normal bir durum olmuş olsaydı, bu nitelikte meseleler parti pratiğine uygun olarak orada incelenirdi, bütün partililer gerçekleri değerlendirirdi ve sonunda da böyle bir mesele diğer birçok mesele gibi, gerçekleşmezdi.

Savaştan sonra durumun daha da karmaşıklaştığını ifade etmeliyiz. Stalin daha kaprisli, daha asabi ve daha kaba olmaya başladı; özellikle kuşkuculuğu çoğaldı. Zulmetme hastalığı dayanılmaz boyutlara ulaştı. Bir çok çalışan onun gözünde düşman olmaya başlıyordu. Savaştan sonra Stalin kendini Kollektivite'den daha da ayırdı. Hiç kimseyi ve hiçbir şeyi dikkate almaksızın herşeye o tek başına karar veriyordu.

Bu inanılmaz kuşkuculuğundan binlerce komünist ve sadık sovyet insanını öldüren aşağılık provokatör, rezil düşman Beria yararlandı. Voznesenski ve Kuznetsov'un yükselişi Beria'ya tehlikeyi haber verdi. Şimdi kanıtlamış olduğumuz gibi, sırdaşlarıyla birlikte uydurduğu imzasız mektubu ve deklerasyonu Stalin'e "öneren" kesinlikle Beria'ydı.

Parti Merkez Komitesi bu "Leningrad Meselesi"ni inceledi. Suçsuz yere eziyet çeken kişilerin itibarı iade edildi ve Leningrad parti örgütünün onuru korundu. Bu meseleyi uyduran Abakumov ve diğerleri mahkeme önüne çıkarıldılar; duruşmaları Leningrad'da oldu ve hakettiklerini buldular.

İnsanın aklına şu sorular geliyor: Bu meselenin gerçek yüzünü niye ancak şimdi görüyoruz ve Stalin hayattayken, suçsuz insanların ölmesini engellemek için niçin birşeyler yapmadık? Çünkü, Stalin kişisel olarak bizzat kendisi "Leningrad Meselesi"ne bakıyordu; ve Politbüro üyelerinin çoğunluğu o sırada bu

sorunlardaki durumu bilmiyordu ve bu yüzden karışamadı.

Stalin Beria ve Abakumov'dan belgeleri aldığı zaman, bu iftira dolu belgeleri incelemeksizin Voznesenski ve Kuznetsov "meselesi"nin soruşturulmasını emretti. Böylece de kaderleri belirlendi.

Aynı şekilde öğretici olan bir durum da Gürcistan'da varolduğu söylenen Milliyetçi Mingreliyan örgütü meselesidir. Bilindiği gibi bu davayla ilgili Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesi kararları Kasım 1951 ve Mart 1952'de alındı. Bu kararlar Politbüroda ön tartışmalar olmaksızın alındı. Kişisel olarak Stalin dikte ettirdi. Birçok sadık komüniste karşı ciddi suçlamalarda bulundular. Çarpıtılmış dökümanlar temelinde Gürcistan'da emperyalist güçlerin yardımıyla bu cumhuriyette sovyet yönetimini likide etmeyi amaçlayan milliyetçi bir örgütün varlığı kanıtlandı.

Buna bağlı olarak Gürcistan'da birçok sorumlu partili ve sovyet görevlisi tutuklandı. Sonradan kanıtlandığı gibi bu, Gürcistan parti örgütüne karşı yöneltilmiş bir iftiraydı.

Diğer bir çok cumhuriyette olduğu gibi Gürcistan'da da yerel burjuva milliyetçilerinin bulunduğunu biliyoruz. Yukarda sözü edilen karar alındığı sırada Gürcistan'daki milliyetçi eğilimlerin Gürcistan'ın Sovyetler Birliği'nden ayrılıp Türkiye ile birleşme tehlikesini doğurabilecek kadar büyümüş olma olasılığı olabilir miydi? **(Salonda canlanmalar ve gülüşmeler)**

Elbette bu saçmadır. Birinin bu tür tahminlerde nasıl bulunabildiğini anlamak mümkün değil. Herkes Gürcistan'ın Sovyet yönetimi altında ekonomik ve kültürel olarak ne kadar ilerlediğini bilir.

Gürcistan Cumhuriyeti'nin sanayi üretimi devrim öncesinden 27 kat daha büyüktür. Devrimden önce varolmayan birçok yeni sanayi Gürcistan'da yükseldi: Demir arıtma sanayi, petrol sanayi, makine yapım sanayi vb. Devrimden önce nüfusun %78'ini oluşturan okur-yazar olmayanların Gürcistan'da artık bulunmadığı çok zaman oluyor.

Gürcistan'daki durum Türkiye'deki emekçi kitlelerin içinde bulunduğu zor durumla karşılaştırıldığında Gürcüler Türkiye ile birleşmeye can atabilirler mi? 1955'de kişi başma çelik üretiminde Gürcistan Türkiye'den 18 kat öndedir. Gürcistan Türkiye'den 9 kat fazla kişi başına elektrik enerjisi üretiyordu. 1950 nüfus sayımına göre Türkiye'nin toplam nüfusunun %65'i, kadınların %80'i okur-yazar değil.

Gürcistan 39.000 öğrencisi olan 19 yüksek öğrenim kurumuna sahip; bu Türkiye'nin 8 katıdır. Emekçi halkın refah düzeyi sovyet yönetimi altında olağanüstü derecede gelişti.

Açıktır ki ekonomi ve kültür gelişirken, Gürcistan'da emekçi yığınların sosyalist bilinci gelişirken burjuva milliyetçiliğinin güç alacağı kaynaklar uçup gider.

Gelişmeler gösterdi ki, Gürcistan'da hiç bir milliyetçi örgütlenme olmadı. Binlerce suçsuz insan keyfiliğin ve adaletsizliğin kurbanı oldu. Bütün bunlar Stalin'in, Gürcüler'in Stalin'e atfettikleri "Gürcü ulusunun büyük evladı"nın "güleryüzlü" liderliği altında gerçekleşti. **(Salonda canlanmalar)**

Stalin'in Beceriksiz Diplomasisi

Stalin'in keyfiliği sadece ülkemizin iç yaşamıyla ilgili kararlarda değil, Sovyetler Birliği'nin uluslararası ilişkilerinde de kendini gösterdi.

Merkez Komitesinin Temmuz Plenumu Yugoslavya ile çatışmanın nedenlerini ayrıntılı bir şekilde inceledi. Burada Stalin'in oynadığı rol utanç vericidir. "Yugoslavya Meselesi" parti kanalıyla yoldaşlar arasında tartışmalarla çözümlenemeyecek hiç bir problemi içermiyor. Bu "mesele"nin hiç bir önemli dayanağı yoktu. Bu ülke ile ilişkilerin kopmasını engellemek bütünüyle olanaklıydı. Ne var ki bu, Yugoslav liderlerin hiç hata yapmadıkları ve eksikliklerinin bulunmadığı anlamma gelmiyor. Fakat bu hata ve eksiklikler Stalin tarafından anormal bir şekilde abartıldı; ve sonunda bu dost ülkeyle ilişkilerin kopma-

sıyla noktalandı.

Sovyetler Birliği ile Yugoslavya arasındaki çatışmaların sunni olarak şişirildiği zamanı hatırlıyorum. Bir keresinde, Kiev'den Moskova'ya geldiğimde, Stalin'i ziyaret etmeye davet edildim. Stalin Tito'ya gönderdiği son mektubun kopyasını göstererek bana "Bunu okudun mu?" diye sordu.

Cevabımı beklemeden, kendisi devam etti "Küçük parmağımı bir sallarım, Tito falan ortada kalmaz; devrilir."

Biz bu "küçük parmağın sallanmasının" bedelini pahalı ödedik. Bu ifade Stalin'in büyüklük vehmini yansıtıyordu, ama tam da böyle davranmıştı: "Küçük parmağımı sallarım Postishev ve Cubar yok olur"; "Küçük parmağımı gene sallarım, Voznesenski, Kuznetsov diğer bir çokları gözden kaybolur".

Ama Tito yok olmadı. Stalin'in ne kadar çok ya da az salladığı önemli değil, ama sadece küçük parmağını değil, neyi sallarsa sallasaydı Tito'yu düşüremezdi. Niçin? Nedeni şuydu ki bu sorunda Yugoslav yoldaşlarla olan fikir ayrılıklarında Tito'nun arkasında bir devlet, bağımsızlık ve özgürlük savaşının okulundan geçmiş bir halk, liderlerine destek veren bir halk vardı.

Stalin'in büyüklük vehminin neye yol açtığını görüyorsunuz. Gerçeklik bilincini bütünüyle yitirmişti; sadece SSCB'deki bireylerle değil, bütün parti ve uluslarla ilişkilerde de kuşkuculuğunu ve kibirliliğini sergiliyordu.

Yugoslavya sorununu dikkatlice inceledik ve bütün Halk Demokrasi'lerinin emekçi yığınları ve ilerici insanlık kadar SSCB ve Yugoslavya halklarının da benimsediği bir çözüm bulduk. Yugoslavya ile olan anormal ilişkileri bütün sosyalist kampın çıkarları için, bütün dünyada barışı güçlendirmek için düzelttik.

"Komplocu doktorlar meselesi"ni de hatırlayalım. **(Salonda canlanmalar)**

Aslında, belki de birileri tarafından etkilenmiş veya kendisine emir verilmiş olan bayan doktor Timashuk'un (Herşeyden

öte bu doktor devlet güvenlik örgütlerinin gayriresmi işbirlikçisiydi) doktorların tıbbi tedavide uygun yöntemler kullanmadığını açıkladığı bir mektubu Stalin'e yazdığını açıklaması dışında hiç bir "mesele" yoktur.

Sovyetler Birliği'nde komplocu doktorların var olduğu sonucuna varmak için böyle bir mektup Stalin'e yeterliydi. Bir grup öndegelen Sovyet tıp uzmanının tutuklanmasını emretti. Bizzat kendisi soruşturmanın yürütülmesi ve tutukluların sorgulanması üzerine tavsiyelerde bulundu. Akademisyen Vinogradov'un zincirlenmesi, diğer birinin dövülmesi gerektiğini söyledi. Eski Devlet Güvenlik Bakanı İgnatiev yoldaş delege olarak bu kongrede hazır bulunuyor. Stalin ona kaba ve sert bir şekilde "Doktorlardan itiraf alamazsan, kelleni uçururuz" dedi. **(Salonda gürültü patırtılar)**

Stalin bizzat soruşturma yargıcını çağırdı; ona hangi soruşturma yöntemlerinin kullanılması gerektiği üzerine talimatlar ve öğütler verdi; bu yöntemler basitti: Döv; döv; bir daha, bir daha döv.

Doktorların tutuklanmasından kısa bir süre sonra, biz politbüro üyeleri doktorların suç itirafları tutanaklarını aldık. Bu tutanaklar dağıtıldıktan sonra Stalin, bize "yeni doğmuş kedi yavruları gibi körsünüz; bensiz ne olur acaba? Düşmanların nasıl tanınacağını bilmediğinizden ülke mahvolur" dedi.

Konu öyle sunuldu ki hiç kimse soruşturmanın dayandırıldığı gerçeklerin doğruluğunu veya yanlışlığını saptayamazdı. Gerçekleri doğrulamaya çalışmak için itirafta bulunanlarla bağlantı kurmanın hiç bir olanağı yoktu.

Yine de tutuklu doktorların durumunun kuşkulu olduğunu hissettik. Bu insanlardan birkaçını, bir zamanlar bizi tedavi ettikleri için kişi olarak tanıyorduk. Stalin'in ölümünden sonra bu davayı incelediğimizde, baştan sona kadar uydurma olduğunu anladık.

Bu yüzkızartıcı dava Stalin tarafından düzenlendi. Ne var ki sonuçlandırmaya zamanı yetmedi. Bu nedenle doktorlar hâlâ

yaşıyorlar. Şimdi hepsinin itibarı iade edildi. Önceden çalıştıkları yerlerde çalışıyorlar; sadece hükümet üyelerini değil, üst düzeydeki kişileri de tedavi ediyorlar; onlara tam güvenimiz var; önceden olduğu gibi görevlerini dürüstlükle yapıyorlar.

Beria'nın Cinayetleri.

Çeşitli kirli ve utanç verici davaların örgütlenmesinde ana rolü, partimizin azgın düşmanı, yabancı istihbarat servislerinin ajanı, Stalin'in güvenini çalan Beria oynadı. Bu provokatör, Sovyetler Birliği Bakanlar Kurulu Başkanı Birinci Yardımcısı ve Merkez Komitesi Politbüro üyesi olacak kadar devlet ve parti örgütünde bu derece bir konumu nasıl elde etti? Şimdi anlaşıldı ki bu hain sayısız cesede basarak hükümet merdivenini tırmanmış.

Beria'nın parti düşmanı olduğunu gösteren herhangi bir işaret var mıydı? Evet vardı. Daha 1937'de, bir Merkez Komitesi Plenumunda, Sağlık Koruma Halk Komiseri Kaminski, Beria'nın Mussavat haberalma teşkilatı adına çalışmış olduğunu söyledi. Kaminski tutuklandı ve öldürüldü. Stalin Kaminski'nin ifadesini inceledi mi? Hayır. Çünkü Stalin Beria'ya inanıyordu ve bu onun için yeterliydi. Stalin başka birine veya başka bir şeye inandığı zaman da hiç kimse onun düşündüğünün aksine bir şey söyleyemezdi; aksi bir düşünce ifade etmeye cesaret eden biri Kaminski'nin akibetine uğrardı.

Başka işaretler de vardı. Snegov yoldaşın Parti Merkez Komitesine yaptığı açıklama ilginçtir. (Parantez arasında, Snegov'a da yakın zamanda itibarı iade edildi, 17 yıl hapishane kamplarında kaldıktan sonra) Bu açıklamada Snegov şunları yazıyor:

Eski Merkez Komite üyeleri Kartvelishvili-Lavryentiev rehabilitasyonu önerisiyle bağlantılı olarak, Beria'nın yönlendirdiği suçlar ve Kartvelishvili meselesinin hazırlanmasında Beria'nın

rolü ile ilgili detaylı bir öneriyi Devlet Güvenlik Komitesi temsilcilerinin ellerine emanet ettim.

30 Ekim 1931'de Merkez Komite Örgütlenme Bürosunun toplantısında, Trans-Kafkasya bölge komitesi sekreteri Kartvelishvili bir rapor sundu. Bütün sorumlu bölge komitesi üyeleri ordaydı. Onlardan sadece ben hayattayım.

Bu oturumda J.V.Stalin konuşmasının sonunda Trans-Kafkasya Bölge komitesi Sekreteryasının bileşimi ile ilgili şöyle bir önerge sundu: Birinci sekreter Kartvelishvili, ikinci sekreter Beria (o zaman partide sorumlu bir görev için aday olarak ilk defa Beria'dan sözediliyordu). Kartvelishvili Beria'yı iyi tanıdığını ve bu nedenle kategorik olarak onunla birlikte çalışmayı kabul etmediğini açıkladı. O zaman Stalin de bu sorunun açık bırakılmasını ve süreç içinde çözümlenmesini önerdi. İki gün sonra, Beria'nın Parti görevini devralacağı ve Kartvelishvili'nin Trans-Kafkasya'dan sürgün edileceği kararı geldi.

Bu gerçek, bu toplantıda hazır bulunan Mikoyan ve Kaganoviç yoldaşlarca doğrulanabilir.

Uzun süredir Kartvelishvili ile Beria arasında hasmane ilişkilerin bulunduğu geniş ölçüde biliniyordu; bunun geçmişi ta Sergo (Orjonikidze) yoldaşın Trans-Kafkasya'da faaliyet yürüttüğü zamana kadar dayanır. Kartvelishvili Sergo'nun en yakın yardımcısıydı. Hasmane ilişki Beria'yı Kartvelishvili'ye karşı bir "dava" uydurmaya sevketti.

Bu "dava"da Kartvelishvili'nin Beria'ya karşı terörist hareketlerde bulunmakla suçlanması tipik bir şeydir.

Beria davasındaki iddianame onun işlediği cinayetlerin sergilenmesinden ibarettir. Yine de, özellikle bütün kongre delegelerinin bu dökümanları okumamış olabileceği için, bazı şeylerin burada hatırlatılması gerekir. Kedrov, Golubiev ve Golubiev'in manevi annesi Baturina-Beria'nın hainçe faaliyetlerini Merkez Komitesine bildirmek isteyen kişiler-davasında Beria'nın canavar tutumunu hatırlatmak istiyorum. Bunlar mahkemesiz kurşu-

na dizildiler ve mahkeme hükmü infazlardan sonra, *ex post facto* verildi.

İşte ihtiyar komünist Kedrov yoldaşın Andreyev yoldaş vasıtasıyla Merkez Komitesine yazdıkları (Andreyev yoldaş o zaman Merkez Komite sekreterlerinden biriydi):

Lefortorski cezaevinin karanlık bir hücresinden yardım için sana sesleniyorum. Dehşet çığlıklarım kulağına gelsin; sağırlaşma; beni kendi korumana al; lütfen bu soruşturma kabusunun kalkmasına yardım et ve bütün bu olup bitenlerin bir hata olduğunu göster.

Suçsuz yere eziyet çekiyorum. Lütfen bana inan. Zaman gerçeği gösterecektir. Ben çarcı Ohrana'nın (gizli polis) ajan provokatörü değilim. Ben ajan değilim; bir ihbar temelinde suçlandığım anti-sovyet bir örgütün üyesi değilim. Parti ve hükümete karşı diğer cinayetlerden de suçlu değilim. Ben lekesiz yaşlı bir bolşevikim. Hemen hemen 40 yıl ulusun iyiliği ve refahı için parti saflarında dürüstçe savaştım.....

.....Bugün 62 yaşında bir adam olarak ben, soruşturma yargıçlarınca fiziksel baskıların daha vahşi, daha kaba ve daha alçak yöntemleriyle tehdit ediliyorum. Soruşturma yargıçları artık kendi hatalarının ve benim davamı ele alış tarzlarının yasadışı ve kabullenilemez olduğunun farkına varabilecek durumda değiller. Parti benim suçsuz olduğumu, partinin sadık bir evladını bu son nefesinde bile düşmanlaştırabilecek hiçbir şeyin olmadığını bilsin.

Fakat çarem yok. Artık güçlü değilim ve palaspandıras yumrukları boşa çıkaramıyorum.

Yine de herşeyin bir sınırı var. Bana yapılan işkenceler uç noktalara vardı. Sağlığım bozuldu; gücüm ve enerjim gittikçe azalıyor; sonum yaklaşıyor. Rezil bir vatan haini olarak damgalanmış bir vaziyette bir sovyet hapishanesinde ölmek! Namuslu bir adam için bundan daha beter ne olabilir? Ve bütün bunlar ne kadar rezilane! Emsalsiz bir acı ve keder yüreğimi kaplıyor.

Hayır! Hayır! Bu olmaz, olamaz. Haykırıyorum! Ne parti, ne hükümet, ne de Halk Komiseri, L. P. Beria bu zalimliğe, bu onarılmaz adaletsizliğe izin verir. Kesinlikle eminim ki, iğrenç palavralar, kızgınlık ve işkence olmadan sakin ve objektif bir incelemeyle suçlamaların temelsizliğini kanıtlamak kolay olurdu. Gerçeğin ve adaletin galip geleceğine inanıyorum. İnamyorum.

İhtiyar bolşevik Kedrov askeri yargıtayca suçsuz bulundu. Fakat buna rağmen Beria'nın emriyle kurşuna dizildi. **(Salonda kızgınlıklar)**

Beria, Orjonikidze yoldaşın ailesine de zalim elini uzattı. Niçin? Çünkü, Orjonikidze Beria'nın utanç verici planlarını hayata geçirmesini engellemeye çalışmıştı. Beria ona engel olabilecek herkesi yolundan temizlemişti. Orjonikidze her zaman Beria'ya karşıydı. Stalin'e de söylemişti. Bu meseleyi incelemek ve gerekli adımları atmak yerine Stalin, Orjonikidze'nin kardeşinin tasfiye edilmesine izin verdi ve Orjonikidze'yi intihar etmek zorunda kalacağı bir duruma getirdi. **(Salonda kızgınlıklar)**

Beria buydu.

Beria'nın maskesi Stalin'in ölümünden kısa bir süre sonra, Parti Merkez Komitesi tarafından düşürüldü. Özellikle detaylı yasal prosedürler sonucunda Beria'nın anormal derecede suçlar işlediği anlaşıldı ve kurşuna dizildi.

Onbinlerce parti ve sovyet çalışanını tasfiye eden Beria'nın neden Stalin hayattayken maskesinin düşürülmediği sorusu akla gelir. Daha önce maskesi düşürülmedi çünkü, Beria Stalin'in zayıflığından ustalıkla yararlandı; kuşkuculuğunu besleyerek herşeyde Stalin'in yardımını aldı ve onun desteğiyle hareket etti.

Aşırı Ego-Mania

Yoldaşlar!

Esas olarak Stalin'in kendisi düşünülebilir her yöntemi kullanarak kendi kişiliğinin ululanmasını desteklediğinden kişi kültü böylesine anormal bir boyut kazandı. Bu sayısız gerçekle doğ-

rulanabilir. Stalin'in kendi kendisini ululamasının ve en basit ılımlılıktan bile uzak oluşunun en tipik örneklerinden biri 1948'de yayınlanan Kısa Biyoğrafisidir.

Bu kitap en ahlaksız dalkavukluk ifadesidir. Bir adamı tanrı haline getirmenin, yanılmaz bir bilgeye dönüştürmenin örneğidir. "En büyük lider, bütün zamanların ve ulusların ulu stratejisti". Sonunda Stalin'i göklere çıkaracak başka sözler bulunamadı.

Bu kitaba doldurulan tiksindirici pohpohlama ifadelerini göstermeye gerek görmüyoruz. Ancak şunu ekleyelim ki bunların hepsi Stalin tarafından benimsenmiş ve yayına hazırlanmıştır; bazı övgüleri kendisi bizzat kendi eliyle kitabın metnine eklemiştir.

Stalin bu kitabı yazmakla esas olarak neyi amaçladı? Kısa Biyoğrafi'yi yazan dalkavukların şevkini kırdı mı? Hayır. Yaptığı hizmetlerin övgüsünü yetersiz gördüğü her yeri işaretledi. İşte Stalin'in kendi eliyle eklediği, Stalin'i karakterize eden bazı örnekler:

Kuşkuculara ve teslimiyetçilere karşı, Troçkistlere ve Zinovyevcilere, Buharincilere, Kamanevcilere karşı yürütülen bu savaşta, Lenin'in ölümünden sonra Lenin'in büyük bayrağını yükselten, Lenin'in buyrukları doğrultusunda partiyi yeniden düzene sokan ve sovyetleri endüstrileşmiş bir ülke haline getiren, kırsal ekonomiyi kollektifleştiren tamamıyla kaynaşmış bir parti yönetici çevresi vardı. Bu yönetici çevrenin lideri, partinin ve devletin yolgöstericisi olan Stalin yoldaştı.

Stalin bunları yazıyor! Ve sonra ekliyor:

Halk ve parti liderliği görevini mükemmel bir yetenekle yerine getirmesine ve bütün sovyet halkının açık desteğinden hoşlanmasına rağmen, Stalin hiç bir zaman çalışmalarının en ufak bir benlik, kibir ve övgüyle sakatlanmasına izin vermedi.

Nerede ve ne zaman bir lider kendisini bu kadar övebildi? Marksist-Leninist bir lider böyle mi olur? Hayır. Marks ve Engels böyle bir tutuma karşı çıktılar. Viladimir İlyiç tarafından da her zaman kesin bir şekilde mahkum edildi.

Kitabın metninde şu cümle var: "Stalin bugünün Lenin'idir". Bu cümle Stalin'e çok zayıf göründü, bu yüzden metinde bu cümleyi değiştirdi: "Stalin, Lenin'in eserlerinin değerli bir izleyicisidir; veya partimizde söylendiği gibi, Stalin bugünün Lenin'idir." Ne kadar güzel söylendiğini görüyorsunuz; halk tarafından değil, bizzat Stalin'in kendisi tarafından.

Bu kitabın metninde Stalin'in kendi eliyle yazılmış bu türden kendi kendine övgüleri çoğaltmak mümkündür. Özellikle askeri dehası ve strateji yetenekleri ile ilgili övgülerde kendisine cömertçe bağışlarda bulunur.

Stalin'in askeri dehası ile ilgili Stalin'in yaptığı bir ilaveyi daha aktaracağım:

"İleri Sovyet savaş bilimi daha da gelişme kaydetmiştir" diye yazıyor ve devam ediyordu:

Stalin yoldaşın ellerinde. Stalin yoldaş savaşın gidişatını belirleyen Sürekli İşleyen Faktörler teorisini, aktif savunma ve saldırı-karşısaldırı teorisini, modern savaşta bütün hizmet ve silahların koordineli kullanımı ve silahlı kuvvetlerin en korkuncu topçuluk teorisini özenle hazırladı. Savaşın çeşitli evrelerinde Stalin'in dehası, bütün koşulları dikkate alan doğru çözümler buldu. **(Salonda hareketlenmeler)**

Ve Stalin yazmaya devam ediyor:

Stalin'in askeri üstünlüğü hem savunmada hem saldırıda kendini gösterdi. Stalin yoldaşın dehası düşmanın planlarını keşfedebildi ve onu yenilgiye uğratabildi. Sovyet ordularını Stalin yoldaşın yönettiği çatışmalar, askeri operasyon yeteneğinin parlak birer ifadeleridir.

Stalin bu şekilde bir stratejist olarak övüldü. Bunu kim yaptı? Stalin'in kendisi; ama bir stratejist rolünde değil, bir yazar-yayıncı rolünde, kendi kendini öven biyoğrafisinin temel yaratıcısı rolünde. Gerçekler böyledir yoldaşlar. Daha utanç verici gerçekleri de söylemeliyiz.

Stalin'in Kısa Biloğrafisi'nden ayrı bir gerçek daha. Bilindiği gibi, Bütün Birlik Komünist Partisi (Bolşevik)'nin Kısa Tarihi Parti Merkez Komitesinin oluşturduğu bir komisyon tarafından yazıldı.

Parantez arasında belirtelim, bu kitaba da kişi kültü sokulmuş ve kitap atanmış bir grup yazar tarafından yazılmıştır.

Aşağıdaki formülasyon bu gerçeği yansıtıyordu:

Bütün Birlik Komünist Partisi (Bolşevik) Merkez Komitesinin oluşturduğu bir komisyon, Stalin'in yönetimi altında ve en aktif katılımıyla Bolşevik Partisi Kısa Tarihi hazırlandı.

Bu cümle bile Stalin'i tatmin etmedi. Kısa Biyoğrafinin son baskısına aşağıdaki cümle eklendi:

1938'de Stalin yoldaş tarafından yazılan ve Bolşevik Partisi Merkez Komitesinin oluşturduğu bir komisyon tarafından benimsenen bir kitap, Bütün Birlik Komünist Partisi Tarihi adlı kitap çıktı.

Başka bir şey eklenebilir mi? **(Salonda canlanmalar)**

Gördüğünüz gibi sürpriz bir başkalaşım bir grubun yarattığı çalışmayı, Stalin'in yazdığı bir kitaba dönüştürüyor. Bu başkalaşımın nasıl ve niçin gerçekleştiğini ifade etmek gerekmez.

İnsanın aklına bazı sorular geliyor: Stalin bu kitabın yazarı ise, niçin Stalin'i bu kadar çok övmeye, muhteşem Komünist Partimizin bütün Ekim sonrası tarihsel dönemini sadece "Stalin dehası"nın bir eylemine dönüştürmeye ihtiyaç duydu?

Bu kitap ülkenin sosyalist transformasyonunda, sosyalist toplumun yapılandırılmasında, ülkenin sanayileştirilmesi ve kollektivizasyonda, Lenin'in çizdiği yolda atılan diğer adımlarda partinin çabalarını gerektiği gibi yansıttı mı? Bu kitap esas olarak Stalin'den sözeder. Onun konuşmalarından, raporlarından sözeder. İstisnasız herşey onun adına bağlanır.

Stalin Kısa Tarih'i bizzat kendisinin yazdığını iddia ederse, bu en azından şaşkınlık yaratır. Bir Marksist-Leninist bu şekilde kendi kişiliğini göklere çıkararak kendisi hakkında yazı yazabilir mi?

Veya Stalin Ödülleri meselesini ele alalım. **(Salonda hareketlenmeler)**

Çarlar bile kendi adlarına ödüller yaratmadılar.

Stalin, Komünist Parti hakkmda hiç bir şey içermeyen bir ulusal marş metnini en iyi olarak seçti. Bu marş da aşağıdaki eşi görülmemiş Stalin övgüsünü içeriyor:

Stalin halka olan bağlılığıyla bizi bu düzeye getirdi. Bize büyük dayanma gücü verdi.

Marşın bu satırlarında, büyük Leninist Partinin bütün eğitsel, yönetimsel ve toplumu etkileme faaliyetleri Stalin'e bahşediliyor. Elbette bu Marksizm-Leninizmden açık bir sapmadır, açıkça partinin rolünü küçültme ve temelsizleştirmedir. Merkez Komite Prezidyumunun partinin ve halkın rolünü yansıtan yeni bir marş metni ile ilgili kararı kabul ettiğini bilginize sunmalıyım. **(Sesli ve sürekli alkışlar)**

Birçok büyük işletmeye, kasabaya onun adının verilmesi Stalin'in bilgisi dışında mı olmuştu? Bütün ülkede Stalin anıtlarının dikilmesi onun bilgisi dışında mı oldu? 2 Temmuz 1951'de Volga-don kanalı üzerinde etkileyici bir Stalin anıtının inşa edilmesiyle ilgili SSCB Bakanlar Kurulunun bir kararını Stalin'in bizzat kendisinin imzaladığı bir gerçektir. Aynı Eylül ayında bu etkileyici anıtın yapımı için gerekli olan 33 ton bakı-

rın hazırlanmasını emretti.

Stalingrad bölgesine gidenler orada, kimsenin sık gitmediği bir yerde inşa edilen büyük heykeli görmüş olmalı. Bölge halkı savaştan beri kulübelerde yaşadığı bir zamanda, bunu inşa etmek için büyük meblağlar harcandı. Düşünün bir, Stalin kendi biyoğrafisinde ".....kibir, böbürlenme ve kendini yüceltmenin izine bile izin vermedi....." cümlesini yazdığında haklı mıydı?

Lenin'in Hakkı Yeniden Verilmelidir.

Stalin, aynı zamanda Lenin'in anısına da saygı duymadığını kanıtladı. Viladimir İlyiç'in anısına bir Sovyetler Sarayı'nın inşa edilmesiyle ilgili karar 30 yıldır alınmış olmasına rağmen, bu sarayın hâlâ inşa edilmemiş olması bir rastlantı değildir; yapımı sürekli ertelendi ve sonunda proje unutuldu.

Sovyet Hükümetinin 14 Ağustos 1925 tàirihli, "eğitim çalışmaları için bir Lenin ödülü konulması" ile ilgili kararını unutamayız. Bu karar yayın organlarında yayınlandı; ama bugüne kadar hiç bir Lenin ödülü yok. Bunun da düzeltilmesi gerekir. **(Heyecanlı uzun alkışlar)**

Stalin yaşadığı sürece -sözünü ettiğim yöntemler sayesinde- bütün olaylarda, hatta Sosyalist Ekim Devriminde bile sanki Lenin sadece ikinci derecede bir rol oynamış gibi gösterildi. Birçok film ve edebi eserde Lenin yanlış sunuldu ve kabul edilemez bir şekilde küçümsendi.

Stalin "Unutulmaz 1919 Yılı" filmini, kendisinin zırhlı bir trenin basamaklarında gösterildiği ve kılıcıyla düşmanı altettiğinin gösterildiği filmi izlemeyi çok severdi. Sevgili dostumuz Kliment Yefromoviç (Voroshilov) gerekli cesareti bulsun ve Stalin hakkındaki gerçekleri yazsın; herşeyden önce Stalin'in nasıl savaştığını biliyor. Voroshilov yoldaş için bunu üstlenmek zor olacak. Ama yapsaydı iyi olurdu. Hem parti, hem halk herkes bunu kabul eder. Hatta torunları bile kendisine müteşekkir kalır. **(Uzun alkışlar)**

Ekim Devrimi ve içsavaş olayları ile ilgili konuşmalarda sanki heryerde ve her zaman Lenin'e neyin nasıl yapılmasını o önermiş gibi, Stalin'in temel rol oynadığı izlenimi yaratıldı, ne

var ki bu Lenin'e iftiradır.

Şimdi ben burada hazır bulunanların %99'unun 1924'den önce Stalin'i çok az tanıdığını söylesem herhalde gerçeğe karşı günah işlemiş olmam. Oysa Lenin'i herkes tanırdı. Bütün parti, çocuklardan aksakallı ihtiyarlara kadar bütün ulus tanıyordu. **(Alkışlar)**

Yoldaşlar! Kişi kültü parti işleyişinde ve ekonomik faaliyetlerde hatalı ilkelerin uygulanmasına yolaçtı; parti ve sovyet demokrasisinde kaba şiddeti, hertürlü sapmayı, eksikliklerin gizlenmesini ve gerçeklerin cilalanmasını doğurdu. Ulusumuz bir çok dalkavuk ve dalevere uzmanı doğurdu.

Sayısız parti ve sovyet liderinin tutuklanması sayesinde birçok insanın güvensiz çalışmaya başladığını, aşırı ihtiyatlılık gösterdiğini, yeni olan herşeyden korktuğunu, kendi gölgesinden bile çekindiğini ve işinde daha az insiyatifli davrandığını da unutmamalıyız.

Örneğin parti ve sovyet kararlarını alın. Çoğunlukla somut koşullar dikkate alınmaksızın rutin bir tarzda hazırlanırdı. Bu durum o kadar ileri gitti ki en küçük toplantılarda bile, partililer konuşmalarını kağıttan okurlardı. Bütün bunlar parti ve sovyet faaliyetlerinin formalize olması ve bütün aparatus'un (yönetim aygıtı -çn.) bürokratikleşmesi tehlikesini doğurdu.

Tarım Sorunlarında Stalin'in Körlüğü

Stalin'in yaşamın gerçeklerini dikkate almada isteksiz olduğu ve taşradaki gerçek durumun farkında olmadığı tarımı yönlendirmesinden anlaşılabilir. Ulusal koşullarla az çok ilgilenen herkes tarımdaki zor durumu görüyordu, ama Stalin farkına bile varmadı. Bu durumu Stalin'e anlatmadık mı? Anlattık. Ama bize destek vermedi. Niçin? Çünkü Stalin hiçbir yeri gezmezdi, kent ve kolhoz çalışanlarıyla görüşmezdi; taşradaki gerçek durumu bilmiyordu.

Ülkeyi ve tarımı sadece filmlerden tanıyordu. Ve bu filmler var olan durumu süsleyip püslemişti.

Birçok film kolhoz yaşamını öyle tasvir ediyordu ki, sofralardaki masalar hindi ve kazların ağırlığı altında bükülmüş. Stalin durumun gerçekten de böyle olduğunu sanıyordu.

Viladimir İlyiç yaşama farklı bakardı. Halka yakındı; köylü delegeler kabul eder, sık sık fabrika toplantılarında konuşurdu; köyleri ziyaret eder, köylülerle sohbet ederdi.

Stalin halktan kopmuştu ve hiç bir yere gitmezdi. Bu böyle onyıllarca devam etti. En son bir köyü ziyaret etmesi, tahıl dağıtımı ile ilgili olarak Sibirya'ya gittiği Ocak 1928'deydi. Bu durumda gerçek koşulları nasıl bilebilirdi?

Bir keresinde bir tartışmada, topraktaki durumumuzun zorda olduğu, sığır yetiştiriciliği ve et üretiminin özellikle kötü olduğu söylendiğinde "Kolhoz ve Solhozlarda Hayvan Yetiştiriciliğinin Daha da Geliştirilmesinin Araçları" denilen bir çözümün hazırlanmasıyla görevli bir komisyon oluşturuldu. Bu projeyi gerçekleştirdik.

Elbette o zamanki önerilerimiz bütün olasılıkları kapsamıyordu, ama kolhoz ve solhozlarda hayvan yetiştiriciliğinin geliştirilmesinde Kolhoz, MTS (Makina, Traktör İstasyonları) ve solhoz çalışanlarına maddi teşvikler yaratmak için bu ürünlerin fiatlarının yükseltilmesini önerdik. Fakat projemiz kabul edilmedi. Ve Şubat 1953'de tamamıyla bir yana bırakıldı.

Dahası, bu proje tekrar gözden geçirilirken Stalin kolhozların ve kolhoz işçilerinin verdiği vergilerin 40 milyar rubleye yükseltilmesini önerdi; ona göre köylüler iyi durumdaydı ve kolhoz işçilerinin vergilerinin tamamını ödemek için bir tavuk satmaları yeterliydi.

Bunun ne anlama geldiğini düşünün! Kolhoz işçilerinin hükümete sattıkları ürünlerin toplam değeri 40 milyar ruble değildir. Örneğin 1952'de kolhozlar ve kolhoz işçileri sattıkları bütün ürünler için 26.280 milyon ruble aldılar.

O zaman Stalin herhangi bir veriye mi dayanıyordu? Elbette hayır.

Böylesi durumlarda gerçekler ve rakamlar onu ilgilendirmi-

yordu. Stalin birşey söylediyse öyle demektir. Herşeyden önce o dahidir. Ve dahiye de hesap kitap gerekmez; sadece bakması ve neyin olması gerektiğini söylemesi yeterlidir. Düşüncesini ifade ettiği zaman herkes onu tekrarlamak ve zekasına hayran kalmak zorundadır.

Peki tarım vergilerini 40 milyar rubleye çıkarma önerisinde ne kadar zeka vardı? Hiç, kesinlikle hiç yoktu; çünkü öneri durumun gerçek bir değerlendirmesine değil, gerçeklikten kopmuş bir kişinin fantastik düşüncelerine dayanıyordu.

Tarımı güç durumundan kurtarmanın yolunu yavaş yavaş bulmaya başlıyoruz. Delegelerin kongre konuşmaları hepimizi memnun ediyor. Bir çok delegenin yaptıkları konuşmalarda hayvan çiftlikleri ile ilgili altıncı beş yıllık planda belirtilenlerin beş yılda değil iki-üç yılda gerçekleşme koşullarının bulunduğunu ifade etmeleri bizi sevindirdi.Yeni beş yıllık plan hedeflerinin başarılı bir şekilde gerçekleşeceğinden eminiz. **(Uzun alkışlar)**

Yoldaşlar!

Stalin hayattayken bu denli gelişen kişi kültünü bugün sert bir biçimde eleştirir ve Marksizm-Leninizm ruhuna bu denli yabancı olan kişi kültünün yarattığı bu kadar çok olumsuz fenomenden sözedersek, birçok kişi şu soruyu sorabilir: Bu durum nasıl gerçekleşebildi? Stalin partiye ve ülkeye 30 yıl önderlik etti ve birçok zafer onun yaşam süresinde kazanıldı. Bunu inkar edebilir miyiz? Bana göre ancak kör olan ve kişi kültüyle adeta hipnotize olanlar, devrim ve sovyet devletinin özünü anlamayanlar, toplumun gelişmesinde partinin ve halkın rolünü leninist bir tarzda anlamayanlar bu türden sorular sorabilir.

Sosyalist orta köylülüğün kısmi desteği ile işçi sınıfı ve yoksul köylülük gerçekleştirdi. Bolşevik Parti önderliğinde halk gerçekleştirdi. Militan bir işçi sınıfının yaratılmasında Lenin'in büyük hizmetleri oldu. Lenin, toplumsal gelişme yasalarının Marksist kavrayışıyla ve kapitalizme karşı savaşta proletaryanın zaferi bilimiyle silahlanmıştı. Partiyi halk kitlelerinin devrimci

mücadelesinin potasında çelikleştirdi.

Bu savaşta parti sürekli olarak halkın çıkarlarını savundu, halkın deneyimli önderi oldu ve emekçi kitleleri iktidara, ilk sosyalist devletin yaratılmasına yöneltti.

Lenin'in şu bilge sözlerini iyi hatırlarsınız:

Sovyet devleti güçlüdür; çünkü yığınlar tarihin milyonlarca, on milyonlarca halk tarafından yaratıldığının farkındadır.

Tarihsel zaferlerimiz partinin örgütlü çalışması ve büyük ulusumuzun özverili çalışması sayesinde kazanıldı. Bu zaferler ulusun büyük çaba ve faaliyetinin ve bir bütün olarak partinin ürünüdürler; kişi kültünün yaratıldığı dönemde resmedilen durum gibi asla Stalin liderliğinin meyveleri değildirler.

Marksist ve Leninistler olarak bu sorunu değerlendirirsek, o zaman Stalin'in son yıllarında oluşan liderlik pratiğinin sovyet toplumsal gelişmesinde ciddi bir engel haline geldiğini gayet açık bir şekilde ifade etmek zorundayız. Stalin çoğunlukla parti ve devlet yaşamıyla ilgili çözümleri ertelenemez olan bazı olağanüstü önemde sorunları aylarca ele almazdı. Stalin liderliği döneminde diğer uluslarla olan barışçı ilişkilerimiz sık sık tehlikeye girerdi; çünkü, tek adamın kararları büyük komlikasyonlara neden olabilir ve çoğunlukla da oldu.

Kişi kültünün zararlı pratiğinden kurtulmayı ve iç ve dış politikada bir çok gerekli adımı atmayı başardığımız son yıllarda herkes gözleri önünde nasıl bir aktivitenin büyüdüğünü, geniş emekçi kitlelerin yaratıcı aktivitesinin nasıl geliştiğini, bütün bunların ekonomik-kültürel gelişmeler üzerinde ne kadar elverişli etkilerde bulunduğunu gördü. **(Alkışlar)**

Siz Neredeydiniz Kuruşçev Yoldaş?

Bazı yoldaşlar bize sorabilir: Merkez Komite Politbüro üyeleri neredeydi? Niçin zamanında kişi kültüne karşı otoritelerini

kullanmadılar? Niçin ancak şimdi bu yapılıyor?

Herşeyden önce, Politbüro üyelerinin bu sorunları farklı zamanlarda farklı biçimlerde gördükleri gerçeğini dikkate almalıyız. Birçoğu başlangıçta Stalin'i destekledi; çünkü Stalin en güçlü marksistlerden biriydi ve Stalin'in mantığı, gücü ve iradesi kadroları ve parti çalışmalarını büyük ölçüde etkiliyordu.

Lenin'in ölümünden sonra Stalin'in, özellikle ilk yıllarda, Leninizmin düşmanlarına, Leninizmden sapanlara karşı aktif olarak savaştığı bilinir. Leninist teori ile donanmış parti başında Merkez Komitesiyle büyük ölçekte ülkenin sanayileştirilmesi, tarımın kollektivizasyonu ve kültür devrimi çalışmalarını başlattı.

Bu sırada Stalin büyük bir popülarite, sempati ve destek kazandı. Parti, kendisini doğru Leninist çizgisinden uzaklaştırma girişiminde bulunanlara karşı savaşmak zorundaydı. Troçkistlerle, Zinovyevcilerle, sağcılarla ve burjuva milliyetçileriyle savaşmak zorundaydı. Bu savaş vazgeçilmezdi.

Ne var ki, sonradan Stalin giderek artan ölçüde gücünü kötüye kullanarak güzide parti ve hükümet liderleriyle savaşmaya, namuslu sovyet insanlarına karşı terörist yöntemler kullanmaya başladı. Göstermiş olduğumuz gibi, Stalin bu şekilde Kossior, Rudzutak, Eikhe, Potyshev ve diğer birçokları gibi güzide parti ve hükümet liderleriyle uğraştı.

Konuşmalarının birinde Stalin Potyshev'den memnuniyetsizliğini ifade etti ve ona "gerçekten de sen nesin?" diye sordu.

Potyshev açık bir şekilde "Ben bir bolşevikim, Stalin yoldaş Bolşevik" diye yanıtladı.

Bu durum önce Stalin'e bir saygısızlık gösterisi olarak kabul edildi; sonra zararlı bir hareket olarak değerlendirildi ve en sonunda da Potyshev'in yok edilmesi ve nedensiz yere "halk düşmanı" olarak damgalanmasıyla sonuçlandı.

Bir keresinde ben ve Nikolai Alexandrovich Bulganin birlikte yolculuk ederken, Bulganin şunu söyledi: "Birisi Stalin'in daveti üzerine bir arkadaş olarak onun yanına gider. Daha sonra

nereye gönderileceğini -eve mi, hapishaneye mi- bilmez."

Açıktır ki, bu koşullar politbüronun her üyesini çok zor bir durumda bırakıyordu. Son yıllarda Merkez Komite Plenumlarının toplanmadığını ve politbüro toplantılarının da arada bir yapıldığı dikkate alındığında, o zaman politbüronun her üyesi için uygun olmayan bu veya şu prosedüre karşı, ciddi hata ve eksikliklere karşı durmanın ne kadar zor olduğu anlaşılır.

Göstermiş olduğumuz gibi, birçok karar kollektif tartışmalar olmaksızın ya bir tek kişi tarafından veya dolambaçlı bir şekilde alınıyordu.

Stalin'in kurbanı olan politbüro üyesi Vaznesenski yoldaşın hazin sonu herkesçe bilinir. Voznesenski'nin politbürodan çıkarılmasına ilişkin kararın hiç tartışılmaması ve dürüst olmayan bir biçimde uzaklaştırılması karakteristik bir şeydir. Aynı şey Kuznetsov ve Rodionov'un görevlerinden uzaklaştırılması kararında da oldu.

Merkez Komitesi Politbürosunun önemi azaltıldı ve çalışmaları politbüro içinde çeşitli komisyonlar -"tintetler", "sekstetler", "septetler", "novinariler" denilen komisyonlar yaratılarak altüst edildi. Örneğin alın size 3 Ekim 1946 tarihli bir politbüro kararı:

Stalin'in önerisi:

1-Politbüro Dışişleri Komisyonu (sekstet) dışişlere ek olarak iç yapılanma ve iç politika da dahil, gelecekten de sorumludur.

2-Sekstet görev listesine SSCB ekonomik planlama komisyonu başkanlığını da ekleyecektir ve Voznesenski yoldaş septetçi olacaktır.

İmza: Merkez Komite Sekreteri, J. Stalin.

Ne terminoloji, tam bir kumarbaz terminolojisi!

Açıktır ki, politbüro içinde bu tür komisyonların yaratılması kollektif liderlik ilkelerine terstir. Bunun sonucu bazı politbüro üyelerinin en önemli devlet meseleleriyle ilgili tartışmalardan bu yolla uzak tutulmaları oldu.

Partimizin en eski üyelerinden biri olan Kliment Yefremoviç Voroshilov kendisini hemen hemen kıpırdayamaz bir durumda buldu. Birkaç yıl politbüro toplantılarına katılma hakkından pratikte mahrum edildi. Stalin onun politbüro toplantılarına katılmasını ve toplantı belgelerini elde etmesini yasakladı. Politbüro toplantısı yapıldığında ve Voroshilov yoldaş bunu duyduğunda her defasında telefon eder ve toplantıya katılmasına izin verilip verilmediğini sorardı. Stalin bazen izin verir, ama daima memnuniyetsizliğini gösterirdi.

Aşırı kuşkuculuğu nedeniyle Voroshilov'un İngiliz ajanı olduğuna dair saçma ve gülünç saplantılarla oyalanıp duruyordu. **(Salonda gülüşmeler)**

Gerçekten böyle-bir İngiliz ajanı! Ne konuştuğunu dinlemek için Voroshilov'un evine özel bir cihaz yerleştirildi. **(Salonda kızgınlıklar)**

Tek taraflı bir kararla Andreyev Andreyevich Andreyev de politbüro çalışmalarından uzaklaştırıldı. En dizginsiz keyfiyetçiliklerinden biri de buydu.

Açıkça Stalin'in politbüronun eski üyelerini bitirme planları vardı. Sık sık politbüro üyelerinin yenilenmesi gerektiğinden sözederdi.

Merkez Komitesi Prezidyumuna yeni 25 kişinin seçilmesiyle ilgili olarak XIX. kongreden sonra yaptığı öneri eski politbüro üyelerini uzaklaştırma ve her yönde onu desteklesinler diye daha az deneyimli üyeleri alma amacını taşıyordu.

Bunun da gelecekte eski politbüro üyelerini yok etmenin bir planı olduğunu ve bu yolla Stalin'in bütün utanç verici hareketlerini, şimdi değerlendirdiğimiz hareketlerini örtme planı olduğunu tahmin edebeliriz.

Nakarat: Kişi Kültüne Karşı

Yoldaşlar! Geçmişin hatalarını tekrarlamamak için Merkez Komitesi kişi kültüne azimle karşı olduğunu ilan etti.

Stalin'in aşırı derecede övüldüğünü düşünüyoruz. Ne var ki geçmişte Stalin partiye, işçi sınıfına ve uluslararası işçi hareketine kuşkusuz büyük hizmetlerde bulundu.

Tartıştığımız bütün bu şeylerin Stalin hayattayken onun liderliği altında ve onun girişimiyle yapıldığı gerçeği sorunu karmaşıklaştırıyor. Burada düşman komplolarına ve emperyalist kampın saldırılarına karşı işçi sınıfının çıkarlarını savunmak için bunun gerekli olduğuna inanılıyor.

Bunlar işçi sınıfının çıkarı, emekçi halkın çıkarı, sosyalizm ve komünizmin çıkarı gereği olarak görüldü. Bütün bunların serseri bir despotun hareketleri olduğunu söyleyemeyiz. Stalin bunları partinin, işçi sınıfının çıkarları için yapılması gereken şeyler olarak, devrimin kazanımlarını koruma adına yapılan şeyler olarak düşünüyordu. Bu yalanlar dizisi içinde bir trajedi bütünü!

Yoldaşlar! Lenin sık sık ılımlılığın gerçek bir bolşeviğin mutlak ayrılmaz bir parçası olduğunu vurgulamıştı. Lenin'in kendisi en büyük ılımlılığın canlı örneğiydi. Her açıdan bu Leninist örneği izlediğimizi söyleyemeyiz.

Bir çok kasabanın, fabrikanın ve sanayi kuruluşunun, kolhoz ve solhozun, enstitünün hâlâ faal ve sağlıklı olan parti ve hükümet liderlerinin adlarına izafe edildiğine işaret etmek yeterlidir. Çoğumuz isimlerimizin bu kuruluşlara verilmesine katıldık. Bunu düzeltmeliyiz. **(Alkışlar)**

Ama bu sakin ve yavaş yapılmalı. Merkez Komitesi bu sorunu tartışacak ve hata ve aşırılıkları önlemek için dikkatli davranacaktır. Ukraynalıların Kossior'un tutuklanmasını nasıl öğrendiklerini hatırlayabiliyoruz. Kiev radyosu programlarına şöyle başlıyordu: "Burası Kossior Radyosu". Programın Kossior'un adıyla açılmadığı, zaman herkes Kossior'un başına birşey geldiğinden ve belki de tutuklandığından emindi.

Bu yüzden her yerdeki işaretleri kaldırmaya ve isimleri değiştirmeye başlarsak halk kolhozlara, şehirlere vb. isimleri verilen bu yoldaşların başına bir şey geldiğini ve hatta tutuklanmış

olabileceklerini zanneder. **(Salonda canlanmalar)**

Bu veya şu liderin otorite ve önemi nasıl yargılanır? Kaç tane kasabanın, sanayi kuruluşunun, fabrikanın, kolhoz ve solhozun onun adını taşıdığına dayanarak. Bu "özel mülkiyeti" kaldırmanın ve fabrikaları, sanayi kuruluşlarını, kolhoz ve solhozları "ulusallaştırmanın" zamanı değil midir? **(Gülüşmeler, alkışlar, "doğru" sesleri)**

Bütün ciddiyetiyle kişi kültü sorununu değerlendirmeliyiz. Bu meselenin parti dışına taşmasına ve özellikle de basına yansımasına izin veremeyiz. Bu nedenledir ki, bu meseleyi kongrenin kapalı oturumunda değerlendirdik. Sınırları bilmeliyiz; düşmana cephane vermemeliyiz; kirli çamaşırlarımızı onların gözünün önünde yıkamamalıyız. Kongre delegelerinin bunu anlayacaklarını ve bütün bu önerileri doğru bir şekilde değerlendireceklerini sanırım. **(Heyecanlı alkışlar)**

Yoldaşlar! Kişi kültünü kesin bir şekilde yok etmeliyiz; bir kerede ve toptan; ideolojik-teorik ve pratik çalışmayla ilgili doğru sonuçlar çıkarmalıyız.

Bu amaçla:

Birincisi, Bolşevik bir biçimde Marksizm-Leninizme yabancı, parti liderliği ilkelerine ve parti yaşamı normlarına uymayan kişi kültünü mahkum etmek ve kökünü kurutmak, bu pratiği şu veya bu biçimde geri getirecek her girişime karşı amansızca savaşmak.

Tarihin yaratıcısı, insanlığın tüm maddi ve manevi varlığının yaratıcısı halk hakkındaki, toplumun dönüştürülmesi için yürütülen savaşta Marksist partinin belirleyici rolü hakkında ve komünizmin zaferi hakkında Marksist-Leninist bilimin en önemli tezlerine geri dönmek ve gerçekten bütün ideolojik çalışmalarımızda bunları hayata geçirmek.

Bu bağlamda yazın ve güzel sanatlar alanında olduğu gibi, tarih, felsefe, ekonomi ve diğer bilim alanlarında da yaygın olan kişi kültüyle ilgili hatalı görüşleri Marksist-Leninist bakış açı-

sından eleştirel bir şekilde incelemek ve düzeltmek için daha çok çalışmak zorunda kalacağız. Yakın gelecekte bilimsel Marksist objektivizme uygun olarak basılacak partimizin tarihi ile ilgili bir el kitabının, iç savaş,ve büyük yurt savunması savaşı olaylarıyla ilgili bir kitap, Sovyet toplum tarihinin bir el kitabının derlenmesi özellikle gereklidir.

İkincisi, Parti Merkez komitesinin son yıllarda yaptığı çalışmaya, tepeden tırnağa bütün parti örgütlerinde Leninist parti liderliği ilkelerinin titiz gözetilmesi ile karakterize edilen, her şeyden öte kollektif liderlikle karakterize olan, parti tüzüğümüzde ifade edilen parti yaşamı normlarının gözetilmesiyle karakterize olan ve son olarak geniş eleştiri ve özeleştiri uygulamalarıyla karakterize edilen çalışmaya sistematik bir şekilde ve aralıksız devam etmek.

Üçüncüsü, Sovyetler Birliği anayasasında ifade edilen Sosyalist Sovyet demokrasisinin Leninist ilkelerini restore etmek, kişilerin güçlerini kötüye kullanma keyfiliğine karşı savaşmak. Kişi kültünün olumsuz etkilerinin bir sonucu olarak uzun süredir biriken devrimci sosyalist yasallığın ihlal edilmesinin neden olduğu kötülükler bütünüyle düzeltilmelidir.

Yoldaşlar! Sovyetler Birliği Komünist Partisinin XX. Kongresi yeni bir güçle sarsılmaz birliğini, Merkez Komite etrafındaki uyumunu ve komünizmin inşası görevini başarmaya yönelik kararlılığını gösterdi. **(Heyecanlı alkışlar)**

Marksism-Leninizme yabancı kişi kültünün üstesinden gelme temel sorununu, bunun yıkıcı sonuçlarını yok etme sorununu bütün ayrıntılarıyla ortaya koymamız partimizin moral ve politik gücünün büyüklüğünü gösterir. **(Sürekli alkışlar)**

Kesinlikle eminiz ki, XX. Kongrenin tarihi kararlarıyla silahlanan partimiz Sovyet halkını Leninist yolda yeni başarılara yeni zaferlere götürecektir. **(Heyecanlı sürekli alkışlar)**

Yaşasın Partimizin muzaffer bayrağı Leninizm **(Candan gösterilerle sonuçlanan heyecanlı ve sürekli alkışlar. Herkes ayakta)**

Yoldaş Stalin'e
Kopyaları Kamanev ve Zinoyev'e verilmek üzere.
Sevgili yoldaş Stalin!
Eşimi kaba bir emirle telefona çağırma ve onu kaba bir şekilde azarlama yetkisini kendinde gördün. Söylenen şeyi unutmaya razı olduğunu sana söylemesine rağmen, yine de Zinoyev ve Kamanev bunu ondan duydular. Benim, bana karşı yapılan bir şeyi öyle kolay unutmaya hiç niyetim yok. Ve eşime karşı yapılanı bana karşı yapılmış bir şey olarak değerlendirdiğimi burada vurgulamama da gerek yok. Bu nedenle, şunu dikkatle değerlendirmeni istiyorum: Ya sözlerini geri almaya ve özür dilemeye razı olursun, ya da aramızdaki ilişkilerin kesilmesini tercih edersin.
Dostlukla, ***Lenin***
5 Mart 1923

Büyük Kremlin Sarayı'ndaki toplantıda farkedilir bir endişe vardı. XX. Parti Kongresi delegeleri alışılmadık önemli bir şeylerin gerçekleştirmek üzere olduğunu seziyordu. Not alınamayacağı kendilerine söylenmişti. Partinin gizli toplantılarında daima göze çarpan yabancı yoldaşlar yoktu. Kongre'de bulunanların hepsi duydukları ve tanık oldukları şeyleri dışarıya sızdırmayacaklarına dair yemin ettirilmişti. Kuşkusuz, birkaç kişi ne olacağını biliyordu, ama çoğunluk karanlıkta bırakılmıştı.

Kruşçev salona girdi. İçeri girişi alışılmış tezahürat gösterisini başlattı. Doğrudan kürsüye yürüdü, sinirli bir hali vardı. Konuşmaya başladı. konuşmasının Stalin hakkında "kişi kültü ve bunun zararlı sonuçları" hakkında olduğunu açıklamak için kaybedecek zamanı yoktu.